

CASESTUDY

TARBOT IN DE EU

EUMOPA

European Market Observatory for
Fisheries and Aquaculture Products

PRIJSSTRUCTUUR IN DE TOELEVERINGSKETEN VAN TARBOT

FOCUS OP SPANJE, FRANKRIJK EN
NEDERLAND

APRIL 2018

WWW.EUMOFA.EU

Inhoudsopgave

OVERZICHT	1
0 TAAKHERINNERING - TOEPASSINGSGBIED EN INHOUD	3
0.1 TOEPASSINGSGBIED VAN DE CASESTUDY	3
0.2 INHOUD VAN HET DOCUMENT	3
1 BESCHRIJVING VAN HET PRODUCT	4
1.1 BIOLOGISCHE EN COMMERCIELE KENMERKEN	4
1.2 PRODUCTIECYCLUS	6
1.3 WERELDPRODUCTIE VAN TARBOT	7
1.3.1 <i>Ontwikkeling van de aquacultuurproductie</i>	7
1.3.2 <i>Ontwikkeling van de vangsten</i>	8
2 STRUCTUUR VAN DE EU-MARKT	9
2.1 EU-PRODUCTIE VAN TARBOT	9
2.1.1 <i>Ontwikkeling van tarbotvangsten door EU-vloten</i>	9
2.1.2 <i>Ontwikkeling van aanlandingen van tarbot in de EU</i>	10
2.1.3 <i>Ontwikkeling van de productie van gekweekte tarbot in de EU</i>	11
2.2 KLAARBLIJKE MARKT PER LIDSTAAT	12
2.3 ONTWIKKELING VAN INTRA-EU HANDEL VAN VERSE TARBOT	13
2.4 EXTRA-EU-HANDEL	14
3 DE SPAANSE MARKT	16
3.1 STRUCTUUR VAN DE SPAANSE MARKT	16
3.1.1 <i>Structuur van de toeleveringsketen van tarbot</i>	16
3.1.2 <i>Karakteristieken van de Spaans markt</i>	18
3.2 PRIJZEN IN DE TOELEVERINGSKETEN IN SPANJE	19
3.3 PRIJSTRANSMISSIE IN DE TOELEVERINGSKETEN IN SPANJE	21
4 DE FRANSE MARKT.....	23
4.1 STRUCTUUR VAN DE FRANSE MARKT	23
4.1.1 <i>Structuur van de toeleveringsketen van Tarbot</i>	23
4.1.2 <i>Karakteristieken van de Frans markt</i>	26
4.2 PRIJZEN IN DE TOELEVERINGSKETEN IN FRANKRIJK	26
4.3 PRIJSTRANSMISSIE IN DE TOELEVERINGSKETEN IN FRANKRIJK	31
4.3.1 <i>Gekweekte tarbot onder het kwaliteitssysteem “Label Rouge” voor HORECA</i>	31

4.3.2	<i>Wildgevangen tarbot voor HORECA</i>	32
5	DE NEDERLANDSE MARKT	34
5.1	STRUCTUUR VAN DE NEDERLANDSE MARKT	34
5.1.1	<i>Structuur van de toeleveringsketen van tarbot</i>	34
5.1.2	<i>Kenmerken van de Nederlandse markt</i>	35
5.2	PRIJZEN IN DE TOELEVERINGSKETEN IN NEDERLAND.....	38
5.3	PRIJSTRANSMISSIE IN DE TOELEVERINGSKETEN IN NEDERLAND	40
5.3.1	<i>Wilde tarbot uit Nederland verkocht aan HORECA in Frankrijk</i>	40
5.3.1	<i>Gekweekte tarbot verkocht aan HORECA in Nederland</i>	41
6	CONCLUSIE	43
7	BIJLAGE 1: LIJST VAN CONTACTEN	47

Overzicht

Context

- In 2015 bedroeg de wereldproductie van gekweekte tarbot meer dan 65.000 ton; de EU-productie hiervan was 16%. Volgens FAO-statistieken waren de belangrijkste producerende landen in 2015 China (55.000 ton) en de EU (10.000 ton).
- De wereldproductie van gekweekte tarbot bereikte tussen 2011 en 2013 een piek (circa 77.000 ton in 2012-2013) gevolgd door een kleine daling van de trend.
- Tarbot wordt door de EU-vloten hoofdzakelijk met bodemtrawls en kieuwnetten in de Noordzee en het Kanaal gevangen. In 2015 bedroeg de wereldwijde vangst van tarbot bijna 6.000 ton, waarvan 85% voor rekening van de EU. In 2015 bedroegen de aanlandingen van tarbot in de EU ongeveer 5.000 ton. Met 41% van het totaal van EU-aanlandingen was de belangrijkste lidstaat Nederland met, in 2015, meer dan 2.000 ton aanlandingen van tarbot.
- De productie van gekweekte tarbot bedroeg in 2015 10.173 ton. De grootste producenten waren Spanje (73%) en Portugal (23%). Andere producerende lidstaten waren Frankrijk en Nederland.
- In 2012 kende de productie in de EU met meer dan 11.000 ton een piek, dankzij de hogere productie van Spanje en Portugal. Het afgelopen decennium liet een sterk dalende trend zien in de Franse productie (-65%), terwijl die van Nederland relatief stabiel bleef.

Toeleveringsbalans

- In totaal wordt in de EU jaarlijks ongeveer 15.000 ton voornamelijk verse tarbot geconsumeerd. De consumptie is geconcentreerd in Spanje, Frankrijk en Italië, die samen ongeveer $\frac{3}{4}$ van de klaarblijkelijke markt in de EU voor hun rekening nemen. Met een consumptie per hoofd van de bevolking van slechts 0,137 kg in Spanje - veruit de belangrijkste markt - en een gemiddelde van 0,030 kg/hoofd in de EU, blijft deze markt echter een nichemarkt.
- De handel voor tarbot is voornamelijk intra-EU en bereikte in 2015 11.522 ton (met een productie van 15.196 ton). De extra-EU-handel is beperkt: in 2015 bedroeg de export 434 ton (voornamelijk vers) en was de import 201 ton (alleen maar verse tarbot).
- De belangrijkste interne stromen in de EU betreffen de export van gekweekte tarbot uit Spanje en Portugal en van wildgevangen tarbot uit Nederland.
- Van elke lidstaat behandelt de analyse specifieke marktkenmerken. Terwijl in Spanje tarbot voornamelijk via grootschalige detailhandelaren en visverkopers wordt verkocht, wordt in Frankrijk en Nederland tarbot hoofdzakelijk buitenshuis geconsumeerd. In Spanje betreft de consumptie vooral gekweekte tarbot (vanwege de grote nationale productie), maar in Frankrijk en Nederland betreft die voor een groot gedeelte wildgevangen vis.

Prijsstructuur

In de bestudeerde lidstaten hebben we in een representatieve markt op een representatief product een serie van vijf prijstransmissie-analyses uitgevoerd. Het onderzoek betreft de verkoop aan HORECA in Frankrijk en Nederland en aan grootschalige detailhandelaren in Spanje.

De belangrijkste conclusies van deze analyse zijn:

- Er bestaan meerdere en aanzienlijke verschillen in de belangrijkste toeleveringsketen van verse hele tarbot in de drie hier behandelde lidstaten. Er zijn daarom verschillen in de toepassingsgebieden van de analyses (productiemethode, verkoopkanalen, visgewichtbereiken, etiketten). Bijgevolg moet de nodige voorzichtigheid worden betracht in de vergelijking van de prijsstructuur.

- Bij de **HORECA-markt** zijn voor visserijproducten de kosten van de eerste verkoop aan het distributieplatform hoger. De toeleveringsketen van visserijproducten wordt namelijk gekenmerkt door de aanwezigheid van een extra tussenpersoon (meerdere groothandelaren of groothandelsmarkt) vergeleken met de toeleveringsketen van gekweekte producten.
- In de analyse van de **Spaanse toeleveringsketen** zijn de kosten voor de “platformfase” bijzonder laag. In deze fase zie we slechts één belanghebbende, vergeleken met twee tussenpersonen voor wilde visproducten naar HORECA.
- De waargenomen prijsverschillen in de eerste verkoopfase zijn groter voor wat betreft de grootte van de vis of een specifiek kwaliteitssysteem, dan voor wat betreft de productiemethode (wildgevangen/gekweekt). Verder zijn op jaarbasis de prijzen van gekweekte producten stabiel dan die van wildgevangen producten (die sterk seizoensgebonden zijn).

0 TAAKHERINNERING - Toepassingsgebied en inhoud

0.1 Toepassingsgebied van de casestudy

Geheugensteuntje

In de onderstaande tabel beschrijven we de grondgedachte achter de keuze van verse tarbot voor de analyse van de prijstransmissie en distributie van waarde in sommige EU-toeleveringsketens.

Producten	Herkomst	Kenmerken	Markt en prijsvormingsfactoren
Verse tarbot (gehele staat)	Aquacultuur en vangsten (EU)	<p>Vers product, voorbeeld van recentelijk ontwikkelde gekweekte soort</p> <p>De EU is wereldwijd verreweg de belangrijkste producent van gekweekte tarbot (met uitzondering van China, waar het echter een andere soort betreft)</p> <p>Zowel gekweekte als wilde tarbot worden geproduceerd en geconsumeerd in de EU, maar de markten verschillen qua locatie (lidstaat) en afzetgebieden.</p> <p>Hoog concentratieniveau van de gekweekte productie</p>	<p>Vraag/aanbod-balans (marktstabiliteit)</p> <p>De hoeveelheden aangelande wilde tarbot</p> <p>Grootte van de vis</p> <p>Prijs van andere producten</p> <p>Differentiatie strategieën (bijvoorbeeld Franse "Label Rouge")</p>

De kernpunten van de analyses betreffen:

Soorten - Producten	Belangrijkste lidstaten (focus)
Verse tarbot (gehele staat) gekweekt en wild	Spanje, Frankrijk en Nederland

In de context van deze studie zijn de analyses in **huidige prijzen**.

0.2 Inhoud van het document

Het document bevat:

- Een beschrijving van het product;
- Een analyse van de productie- en markttrends op EU-niveau;
- Een analyse van de prijstransmissie in de toeleveringsketen in Spanje, Frankrijk en Nederland.

1 BESCHRIJVING VAN HET PRODUCT

1.1 Biologische en commerciële kenmerken

Casestudy-product

Naam: tarbot (*Psetta maxima*)

Drielettercode van de FAO: TUR

Presentatie: Vers vis in gehele staat of in filets, kleine hoeveelheden bevroren filets voor de export

Commerciële maat: meestal 1,5 - 2 kg, met een toenemend aandeel van vis van 0,8 kg (portiegrootte).

Verwante codes in de gecombineerde nomenclatuur:

Sinds 2012 wordt voor Tarbot in de gecombineerde nomenclatuur¹ onderscheid gemaakt tussen vers en bevroren:

GN-code: 03 02 24 00: "Verse or gekoelde tarbot "*Psetta maxima*" "

GN-code: 03 03 34 00: "Bevroren tarbot "*Psetta maxima*" "

¹ GN is een hulpmiddel voor het aanwijzen van goederen en koopwaar ontwikkeld om te voldoen aan zowel de vereisten van het gemeenschappelijk douanetarief als van de statistieken betreffende de handel buiten de EU. De basisverordening is Verordening (EEG) nr. 2658/87 van de Raad; een bijgewerkte versie van Bijlage I wordt elk jaar gepubliceerd als een Verordening van de Commissie (laatste versie: Uitvoeringsverordening (EU) nr. 2016/1821 van de Commissie).

Biologische parameters

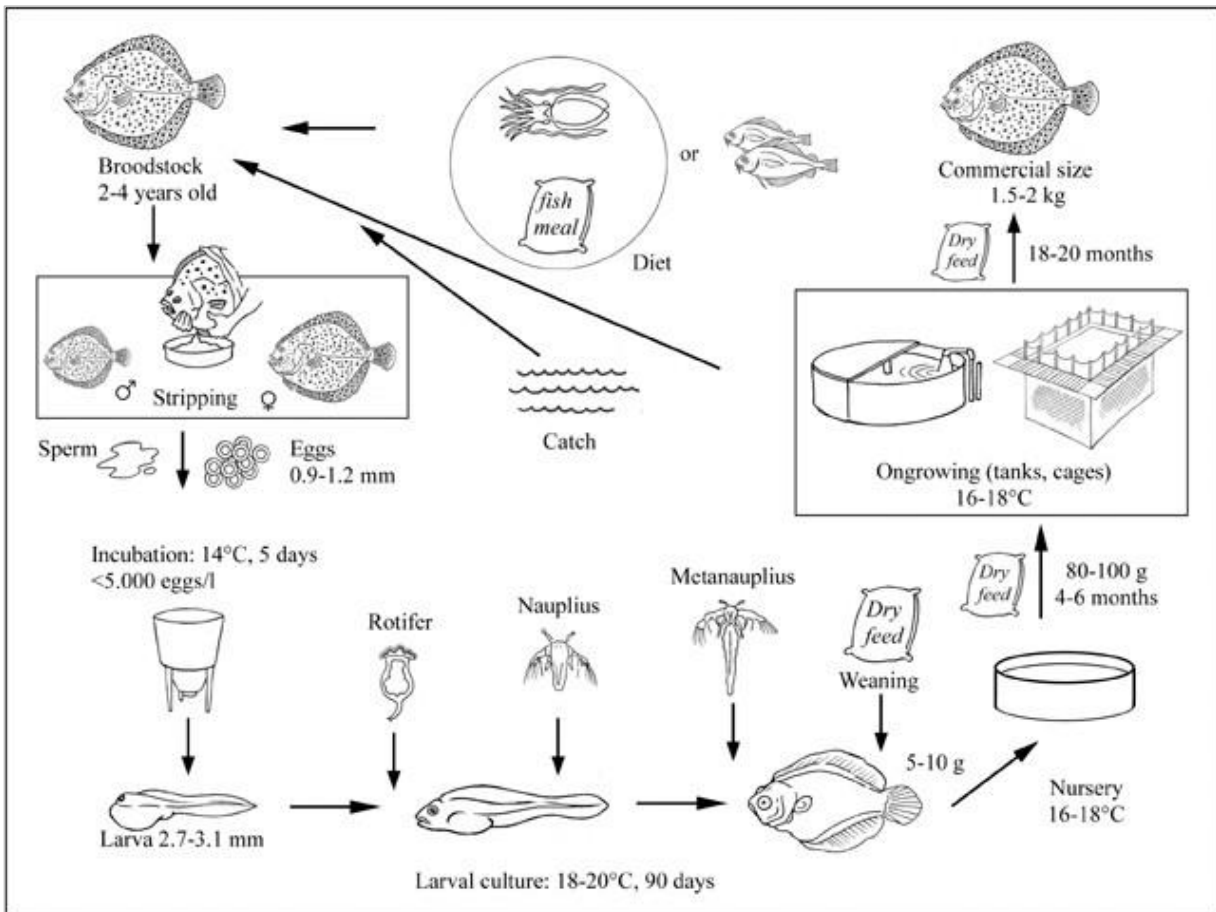
Parameter	Kenmerken
Temperatuur	14-18°C
Leefgebied	Zanderige en modderige bodems, van ondiep water tot 100 m.
Ziekten bij het kweken	Amoebenkieuwziekte (AGD), Trichodiniasis, Scuticociliatosis, Microsporidiosis, Myxosporidiosis, Flexibacteriose, Furunculosis, Streptococcosis, Vibriosis.
Volgroeijing	28 maanden voor de commerciële maat van 1,5-2 kg
Dieet in het wild	De vleesetende, juvenielen voeden zich met weekdieren en schaaldieren; de volwassen exemplaren eten hoofzakelijk vis en koppotigen.
Dieet in de kwekerijen	In de broedkamers is het voeren gebaseerd op raderdierpjes en kleine kreeftachtigen (bijvoorbeeld artemia). Aan het kweekmedium wordt fytoplankton toegevoegd. In de kweekkamer worden de juvenielen gevoerd met droog gepelletiseerd voer. Tijdens de opkweekfase bestaat de voeding uit geëxtrudeerde pellets.
Juveniele fase	4-6 maanden
Opkweek	18-20 maanden
Verspreiding in het wild	De Noordoost-Atlantische Oceaan, de hele Middellandse Zee en langs de Europese kusten tot de poolcirkel; hij wordt ook in het grootste deel van de Oostzee gevonden. Ondersoort <i>Psetta maxima maeotica</i> in de Zwarte Zee.
Kwekerijen	China, Spanje, Portugal, Frankrijk, Nederland, Chili, IJsland, Roemenië, Kroatië
Kweekstelsel	Tanks op het land (meest gangbaar) en kooien met platte bodem

Bron: FAO

1.2 Productiecyclus

Tarbot is een unisexuele soort met gescheiden geslachten. Vrouwelijke tarbotten groeien sneller dan mannelijke exemplaren, zijn na drie jaar geslachtsrijp en kunnen dan in gevangenschap spontaan eieren leggen. De duur van de productiecyclus voor het bereiken van de commerciële maat van 1,5 kg, is minimaal 2 jaar. Onderstaand ziet u de details van de productiecyclus:

Figuur 1: Productiecyclus van gekweekte tarbot

Bron: FAO

1.3 Wereldproductie van Tarbot

1.3.1 Ontwikkeling van de aquacultuurproductie

De aquacultuur van tarbot startte in de jaren zeventig in Schotland. Later werd het geïntroduceerd in Frankrijk en Spanje waar, in Galicië, vanaf het begin van de jaren tachtig de grootste uitbreiding van het productievolume en het aantal kwekerijen plaatsvond. Aan het begin van de jaren negentig zorgden technisch-biologische verbeteringen voor een langzame maar gestage groei van de productie in meerdere Europese landen (Nederland, Duitsland, Portugal, Roemenië, Kroatië, enz.). De kweek van tarbot werd vervolgens ook in andere regio's ingevoerd (met name Chili aan het eind van de jaren tachtig) en, meer recentelijk, in China.

In 2015 bereikte de wereldwijde productie van gekweekte tarbot meer dan 65.000 ton; de EU-productie was 16% van de wereldproductie. Volgens FAO-statistieken, waren de grootste producenten in 2015 China (55.000 ton) en de EU (10.000 ton). Een marginaal kleine en afnemende productie is ook geregistreerd in Chili en IJsland maar is in beide landen waarschijnlijk niet meer actief. De wereldproductie bereikte tussen 2011 en 2013 een piek terwijl de huidige trend sindsdien een lichte daling laat zien.

Tabel 1: Wereldproductie van gekweekte tarbot (in ton) 2006-2015

Jaren	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
China	40.000	50.000	55.000	60.000	60.000	64.000	64.000	67.000	60.000	55.000
EU-28	6.808	8.115	9.127	9.088	9.856	11.089	12.676	9.795	11.755	10.173
Chili	277	335	282	319	292	252	442	107	2	3
IJsland	-	70	51	68	46	20	28	58	-	-
Totalen	47.085	58.520	64.460	69.475	70.194	75.361	77.146	76.960	71.757	65.176

Bron: FAO

1.3.2 Ontwikkeling van de vangsten

De EU-vloten vangen tarbot meestal in de Noordzee en het Kanaal met bodemtrawls en kieuwnetten. In 2015, nam de EU 85% van de wereldvangst van tarbot voor haar rekening. Andere belangrijke landen zijn Turkije (tarbotvisserij in de Zwarte Zee), Marokko en Oekraïne. De wereldwijde vangst van tarbot beliep in 2015 5.881 ton. Tijdens het afgelopen decennium kende de vangst van tarbot haar hoogtepunt in 2007 (bijna 8.000 ton). Sindsdien is de vangst relatief stabiel, en bedraagt ongeveer 6.000 ton.

Tabel 2: Wereldvangst van tarbot (in ton) 2006-2015

Jaren	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU-28	5.614	6.733	5.734	5.922	5.735	5.676	5.850	5.994	5.826	5.415
Turkije	807	769	528	383	295	166	203	209	198	239
Marokko	76	61	63	58	59	50	52	57	76	102
Oekraïne	245	279	261	272	215	240	242	194	102	89
Andere	66	101	75	68	52	58	97	79	62	36
Totalen	6.808	7.943	6.661	6.703	6.356	6.190	6.444	6.533	6.264	5.881

Bron: FAO

2 STRUCTUUR VAN DE EU-MARKT

2.1 EU-productie van tarbot

2.1.1 Ontwikkeling van tarbotvangsten door EU-vloten

Op het gebied van de vangst van tarbot is Nederland veruit de belangrijkste EU-lidstaat, met een vangst, door de Nederlandse vloot, van meer dan 1.700 ton in 2015 oftewel 33% van de totale EU-vangst. Andere belangrijke lidstaten zijn Frankrijk en het VK (beide 15%), en Denemarken (12%). Daarna volgen België, Duitsland, Italië en Ierland met vangsten van tussen de 100 en 500 t/jaar. In andere lidstaten (Portugal, Griekenland, Spanje, Bulgarije, Polen, Roemenië, Zweden, Kroatië, Letland, Litouwen en Slovenië) liggen de vangsten van wilde tarbot onder de 100 t/jaar.

Over het afgelopen decennium zijn de tarbotvangsten in de EU relatief stabiel gebleven, met een licht dalende trend (-4%). Hoewel de vangsten in Nederland (-4%) en Duitsland (-2%) relatief stabiel bleven, stegen zij in Frankrijk (+23%), het VK (+24%), Denemarken en België (beide +22%). Italië had daarentegen sinds 2006 te kampen met een aanzienlijk dalende trend (-70%), met in 2015 een vangst van 239 ton.

Tabel 3: EU-vangsten van tarbot (in ton) 2006-2015

Jaren	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nederland	1.839	2.279	1.751	1.704	1.478	1.517	1.741	1.764	1.597	1.761
Frankrijk	654	668	457	677	768	788	799	782	770	804
Verenigd Koninkrijk	635	754	653	682	729	772	755	749	839	789
Denemarken	522	543	700	800	676	740	711	681	643	635
België	373	406	357	384	334	386	417	404	437	454
Duitsland	288	282	261	283	251	202	232	282	267	283
Ierland	198	194	171	132	160	161	204	173	164	160
Italië	749	1.179	916	794	848	686	601	759	753	183
Andere	554	622	639	598	651	585	594	573	520	506
Totalen	5.614	6.733	5.734	5.922	5.735	5.676	5.850	5.994	5.826	5.415

Bron: FAO

2.1.2 Ontwikkeling van aanlandingen van tarbot in de EU

De vergelijking tussen de aanlandings-, vangst- en handelsgegevens toont het belang van de aanlandingen van andere vlaggenstaten in Nederland, in het bijzonder van Duitse vaartuigen².

In 2015 bedroegen de aanlandingen van tarbot in de EU ongeveer 5.000 ton. Met 41% van het totaal van EU-aanlandingen was de belangrijkste lidstaat Nederland met, in 2015, meer dan 2.000 ton aanlandingen van tarbot.

Tabel 4: EU-aanlandingen van tarbot (in ton) 2006-2015

Jaren	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nederland	2.140	2.644	2.279	2.261	1.994	1.813	1.817	1.681	1.432	2.072
Frankrijk	-	517	538	366	401	796	826	736	755	788
Denemarken	-	609	695	812	657	723	695	622	608	584
Verenigd Koninkrijk	-	413	399	381	465	509	529	501	541	564
België	309	323	283	315	274	309	322	299	345	363
Italië	-	1.062	825	715	849	686	601	759	753	182
Ierland	-	-	-	-	-	-	16	-	-	169
Andere	147	315	300	310	420	393	368	369	287	300
Totalen	2.596	5.883	5.319	5.161	5.060	5.229	5.174	4.967	4.721	5.023

Bron: Eurostat.

² Het Economisch jaarverslag over de EU-vissersvloot van 2017 (STECF 17-12) beweert dat “Boomkortrawlers voor platvis varende onder Duitse vlag, zijn voornamelijk eigendom van en worden geëxploiteerd door Nederlandse vissers. Zij vissen voornamelijk op tong, schol, en tarbot. Ze zijn allemaal uitgerust met pulstuig. De vangst wordt uitsluitend in Nederland aangeland.”

2.1.3 Ontwikkeling van de productie van gekweekte tarbot in de EU

De productie van gekweekte tarbot bedroeg in 2015 10.173 ton. Het grootste deel van deze productie werd geproduceerd in Spanje (73%) en Portugal (23%). Andere producerende lidstaten waren Frankrijk en Nederland. Ook Roemenië en Kroatië kweekten tarbot, maar hun productie is onlangs gestopt vanwege technische problemen. In het VK, Duitsland en Denemarken werd de tarbotkweekactiviteit enkele jaren geleden gestopt. Uit de verzamelde informatie blijkt dat de terugval van de productie in verschillende lidstaten (bijv. Kroatië), grotendeels te wijten is aan de slechte resultaten van de kweek van tarbot in zeekooien (in plaats van tanks), terwijl deze productiemethode tien jaar geleden nog werd beschouwd als de belangrijkste ontwikkelingskans.

In 2012, met een productie van meer dan 11.000 ton, bereikte de EU-productie een piek als gevolg van de hogere productieniveaus in Spanje en Portugal. Over de afgelopen tien jaar daalde de Franse productie sterk (-65%), terwijl de Nederlandse productie relatief stabiel bleef.

Tabel 5: Productie van gekweekte tarbot in de EU (in ton) 2006-2015

Jaren	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Spanje	6.419	6.838	7.932	7.188	6.882	7.337	7.758	6.900	7.767	7.464
Portugal	185	167	351	1.276	2.424	3.197	4.406	2.453	3.588	2.302
Frankrijk	-	850	656	531	394	300	250	255	279	280
Nederland	75	100	90	90	150	250	260	180	100	100
Kroatië	0	0	0	0	0	0	0	0	1	7
Denemarken	7	38	18	2	6	5	2	7	4	0
Duitsland	60	60	60	0	0	0	0	0	0	0
Roemenië	0	0	0	0	0	0	0	0	16	20
Verenigd Koninkrijk	62	62	20	1	0	0	0	0	0	0
Totalen	6.808	8.115	9.127	9.088	9.856	11.089	12.676	9.795	11.755	10.173

Bron: Eurostat en FAO.

2.2 Klaarblijkelijke markt per lidstaat

De onderstaande tabel toont de klaarblijkelijke markt in de belangrijkste EU-lidstaten en de gehele EU-28. In totaal wordt in de EU jaarlijks ongeveer 15.000 ton voornamelijk verse tarbot geconsumeerd. De consumptie is geconcentreerd in Spanje, Frankrijk en Italië, die samen ongeveer $\frac{3}{4}$ van de klaarblijkelijke markt in de EU voor hun rekening nemen. Met een consumptie per hoofd van de bevolking van slechts 0,137 kg in Spanje - veruit de belangrijkste markt - en een gemiddelde van 0,030 kg/hoofd in de EU, blijft deze markt echter een nichemarkt. De gekweekte tarbot beslaat ongeveer $\frac{2}{3}$ van de in de EU geproduceerde en geconsumeerde tarbot. Samen nemen Spanje en Portugal 96% van deze productie voor hun rekening. De extra-EU-handel is zeer beperkt. De extra-EU-import en export zijn goed voor respectievelijk 1% en 3% van de klaarblijkelijke markt.

Tabel 6 – Klaarblijkelijke markt en consumptie per hoofd van de bevolking per lidstaat in 2015

Lidstaat	Aquacultuur (t)	Vangsten (t)	Import (t levendgewichtequivalent)	Export (t levendgewichtequivalent)	Klaarblijkelijke markt (t levendgewichtequivalent) ³	Consumptie per hoofd van de bevolking (kg)
Spanje ⁴	7.464	52	4.361	5.454	6.423	0,137
Italië	0	183	2.471	171	2.483	0,042
Frankrijk	280	804	1.390	386	2.088	0,032
Duitsland	0	283	802	307	779	0,010
Verenigd Koninkrijk	0	789	138	229	698	0,011
Nederland	100	1.761	631	1.850	642	0,038
Ierland	0	160	467	44	583	0,127
België	0	454	219	254	418	0,037
Zweden	0	28	196	20	204	0,021
Denemarken	0	635	58	615	78	0,014
Kroatië	7,1	26	45	31	47	0,011
Portugal ⁵	2.302	62	621	3.300	-315	<0,001
Overige LS	20	178	254	400	51	<0,001
EU-28 ⁶	10.173	5.415	201	445	15.345	0,030

Bron: FAO, Eurostat en COMEXT

³ De handelsgegevens omvatten zowel verse als bevroren tarbot (met een omrekeningsfactor van 1,1). De handel in bevroren tarbot is marginaal in het handelsverkeer buiten de EU, maar is goed voor bijna 10% van de handel binnen de EU. Zie de EUMOFA-methode voor het berekenen van de toeleveringsbalans voor een volledige uitleg.

⁴ De door Spanje opgegeven export is aanzienlijk hoger dan de overeenkomstige import verklaard in een aantal lidstaten (Frankrijk, Duitsland, Italië en Nederland).

⁵ Het negatieve cijfer voor de klaarblijkelijke Portugese markt houdt in dat hetzij de productie voor deze lidstaat enigszins wordt onderschat of dat de handelsgegevens niet kloppen.

⁶ De klaarblijkelijke markt voor de EU wordt berekend op basis van extra-EU handelsstatistieken en niet op basis van de som van klaarblijkelijke LS-markten.

2.3 Ontwikkeling van intra-EU handel van verse tarbot

Van 2012 tot 2016 is de algemene structuur van de handel binnen de EU vrij stabiel.

In 2016 bestaat de export uit Spanje, Portugal en Nederland 76% van intra-EU handel van verse tarbot en over de periode gemiddeld 81%. De Portugese productie, voor een groot deel in handen van Spaans kapitaal, wordt vrijwel volledig naar Spanje geëxporteerd. Spanje is daarom verreweg de belangrijkste leverancier van verse gekweekte tarbot voor de EU-markt.

Tabel 7: Intra-EU export door lidstaten 2012-2016

Lidstaten	2012	2013	2014	2015	2016
Spanje	5.120	3.723	5.243	5.069	4.114
Portugal	4.276	750	2.399	2.783	1.986
Nederland	1.945	1.868	1.361	1.380	1.140
Denemarken	627	634	573	599	782
Duitsland	269	257	286	301	352
Frankrijk	501	347	367	344	337
België	123	150	236	254	307
Verenigd Koninkrijk	243	166	241	195	186
Italië	186	121	133	158	132
Ierland	57	41	41	44	52
Andere	123	85	65	395	76
EU-28	13.469	8.141	10.945	11.522	9.465

Bron: COMEXT

2.4 Extra-EU-handel

De handel in tarbot wordt pas vanaf 2012 in de gecombineerde nomenclatuur vermeld.

De extra-EU-export van tarbot (vers en bevroren) is marginaal vergeleken met de productievolumes (2% van 2012 tot 2015).

Het aandeel van verse tarbot binnen de Extra-EU-export fluctueerde van 43% in 2012 tot 83% in 2016.

Gegevens over de extra-EU-export door de lidstaten van herkomst geven aan dat zowel wilde als gekweekte tarbot worden geëxporteerd. Spanje is de eerste extra-EU-exporteur met een aandeel echter van slechts 1/3 van de totale extra-EU-export. Op basis van de productiegegevens kan worden aangenomen dat de export van Frankrijk zowel wilde als gekweekte tarbot omvat, terwijl Bulgarije en Nederland voornamelijk wilde tarbot exporteren.

Tabel 8: Extra-EU-export van verse tarbot door lidstaten (in ton) 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Spanje	72	89	124	134	112
Frankrijk	22	20	37	37	58
Bulgarije	5	26	61	37	56
Nederland	3	48	62	70	55
Andere	92	73	48	49	46
Totaal EU-28	194	255	332	328	328

Bron: COMEXT

De belangrijkste landen van bestemming van verse tarbot zijn de Verenigde Staten, Zwitserland en Turkije, die in 2016 73% van de exportvolumes naar derde landen voor hun rekening nemen en in de periode 2012-2016 tussen de 67% en 80%.

Tabel 9: Extra-EU-export van verse tarbot per land van bestemming (in ton) 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Verenigde Staten	46	60	96	110	101
Zwitserland	26	66	80	75	72
Turkije	58	78	91	56	66
Canada	10	4	6	20	28
Montenegro	15	11	16	14	16
Andere	39	37	44	53	45
Totaal	194	255	332	328	328

Bron: EXPORT

Uit extra-EU-landen wordt alleen verse tarbot **geïmporteerd**. Van 2012 t/m 2016 bedraagt de extra-EU-import gemiddeld 211 t/jaar oftewel 1% van de productie. Slechts een handjevol landen importeren uit derde landen.

Tabel 10: Extra-EU-import van verse tarbot per lidstaat (in ton) 2012-2016

Lidstaat	2012	2013	2014	2015	2016
Duitsland	55	25	67	37	75
Spanje	22	30	40	60	72
Zweden	93	41	61	76	53
Denemarken	9	54	19	26	31
Andere	57	25	27	3	0
Totaal	235	175	214	201	231

Bron: COMEXT

Spanje importeert voornamelijk tarbot uit Marokko (wildgevangen) en Duitsland, Zweden en Denemarken uit Noorwegen (gekweekt)⁷.

Tabel 11: Extra-EU-import van verse tarbot per land van herkomst (in ton) 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Noorwegen	169	89	173	141	159
Marokko	22	30	40	60	72
Andere	45	57	1	0	0
Totaal	235	175	214	201	231

Bron: COMEXT

⁷ De FAO-gegevens laten geen productie van gekweekte tarbot zien voor Noorwegen, maar de FAO-factsheet voor de nationale aquacultuursector in Noorwegen stelt dat er ten minste één grote kwekerij is die tarbot produceert (met een capaciteit van 250 ton per jaar) en ook de voor EMODNet verzamelde gegevens tonen een aantal actieve tarbot producerende bedrijven.

3 DE SPAANSE MARKT

3.1 Structuur van de Spaanse markt

3.1.1 Structuur van de toeleveringsketen van tarbot

Op basis van gegevens van MAPAMA over aquacultuurvoorzieningen⁸, zijn in 2016 in Spanje 17 kwekerijen bevoegd om tarbot te kweken, of ze nu gespecialiseerd zijn in de productie van tarbot of niet, waaronder een paar onderzoekscentra. Uit de beschikbare gegevens van MAPAMA kan worden opgemaakt dat, ondanks de vergunning, sommige van die kwekerijen wellicht geen tarbot produceren.

Tarbot wordt over het algemeen gekweekt in tanks op het vasteland. Slechts één kwekerij maakt gebruik van een gesloten recirculatiesysteem.

Deze productie kent twee hoofdrolspelers: Insuiña SL (Grupo Nueva Pescanova) en Stolt Sea Farm SA.

De hoofdproducenten exporteren een aanzienlijk deel van hun productie, voornamelijk naar Frankrijk, Duitsland en Italië. De import komt hoofdzakelijk afkomstig uit Portugal. Daar de belangrijkste kwekerij in de zomer van 2017 werd gesloten kan worden verwacht dat zowel de import als de export zullen afnemen⁹.

In Spanje verkopen de supermarkten voornamelijk gekweekte tarbot¹⁰. Het aanbod is stabiel in kwaliteit en volumes en de prijs/kwaliteitverhouding van het product zou beter zijn. Dit heeft ook te maken met het feit dat de tarbotvangst in dit land erg laag is en dat het geen traditionele vis is.

Gespecialiseerde detailhandelaren en visverkopers kopen tarbot rechtstreeks bij viskwekers of bij groothandels (*mercás*) terwijl restaurants vooral bij groothandels kopen. Op basis van de importgegevens en gegevens van een paar groothandelsmarkten) is het aandeel wilde tarbot op groothandelsmarkten ongeveer 20%.

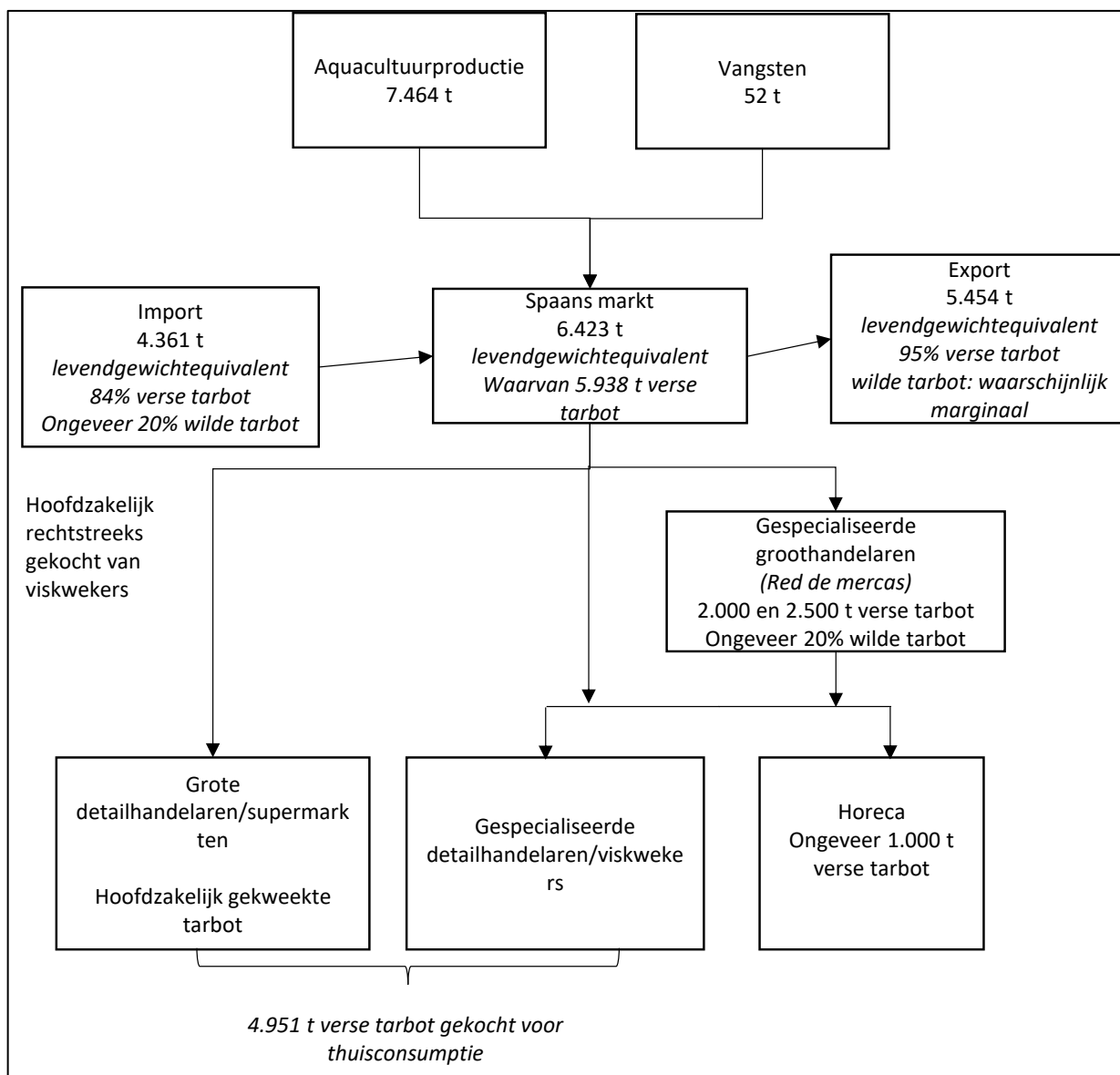
In de volgende diagrammen ziet u de algemene structuur van de toeleveringsketen. De informatie is afkomstig van verschillende secundaire bronnen (COMEXT voor de handelsgegevens, FAO voor de productiegegevens, Mercamadrid, Mercaberna en Mercabilbao voor de groothandelsgegevens, MAPAMA voor de consumptiegegevens en feedback van de belangrijkste detailhandelsorganisaties (ACES, ASEDAS en FEDEPESCA).

⁸ <https://servicio.pesca.mapama.es/acuivisor/>

⁹ Uit de interviews met de industrie in Spanje en andere lidstaten kan niet met duidelijkheid worden vastgesteld of de sluiting definitief of tijdelijk is.

¹⁰ Gebaseerd op interviews met detailhandelaren en handelsorganisaties.

Figuur 2: Toeleveringsketen in Spanje (gegevens van 2015)

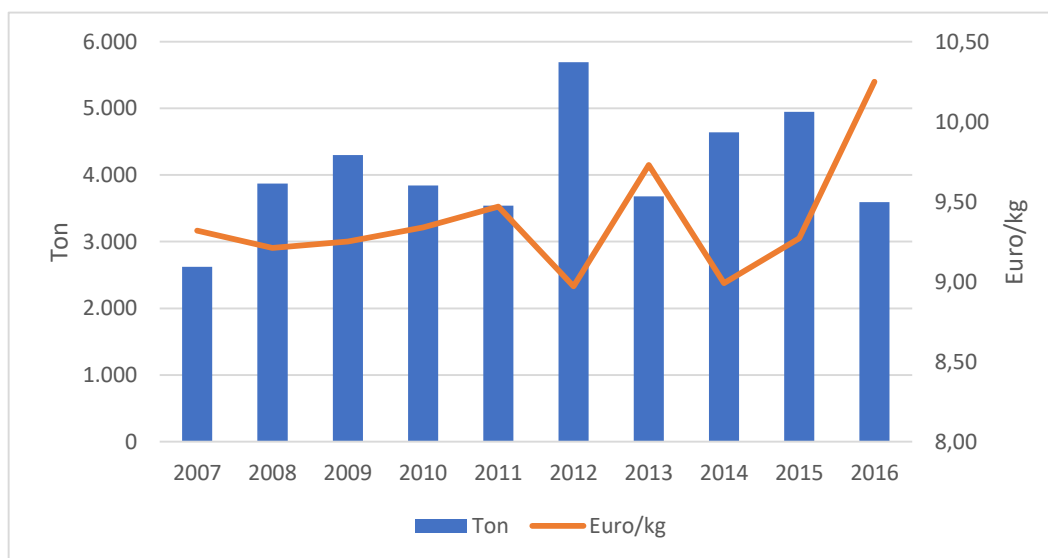
3.1.2 Karakteristieken van de Spaans markt

Spanje is, naast het Verenigd Koninkrijk (Schotland) en Frankrijk, één van de historische producenten van gekweekte tarbot. De productie begon in de jaren zeventig maar ontwikkelde zich pas echt na 1985, met de introductie van nieuwe technologie voor de productie van juvenielen. De sector kende een crisis in 1992 nadat de productie in een jaar tijd bijna was verdubbeld tot 1.622 ton tegenover een onvoldoende vraag. Tarbot werd ook hoofdzakelijk geproduceerd door kleine kwekerijen en de productiekosten waren te hoog om aantrekkelijk te zijn voor de consument. Na deze crisis werd de sector geherstructureerd en in 1994 nam de productie weer toe. In 2000 bedroeg de productie 3.378 ton en in 2008 werd met 7.932 ton een piek bereikt. Sindsdien schommelt de productie van gekweekte tarbot tussen de 6.882 ton (in 2010) en 7.767 ton (in 2014). Uit een rapport van het Spaanse ministerie¹¹ uit 2006 blijkt dat de kwekerij in tanks als geconsolideerd werd beschouwd en dat de toekomstige groei naar verwachting van zowel drijvende als ondergedompelde offshore kooien zou komen. Uit de huidige gegevens over afgegeven vergunningen in Spanje blijkt echter dat deze ontwikkeling, net als in andere lidstaten, niet heeft plaatsgevonden.

Nationale gegevens over thuisconsumptie¹² laten een groei zien van de consumptie van tarbot tussen 2007 en 2016 van 37%, terwijl de totale consumptie van verse vis afnam met 11%. De toename van de consumptie is ook aanzienlijk hoger dan de stijging van de productie, ondanks stijgende prijzen (+ 10%) in een context van economische crisis. Uit de gegevens van 2016 en de feedback van detailhandelaren blijkt echter dat de markt voor tarbot wellicht volwassen is geworden.

De volgende afbeelding toont de evolutie van de thuisconsumptie in ton en euro/kg van tarbot.

Figuur 3: Consumptietrends voor Tarbot, volumes en prijs 2007-2016

Bron: gegevens van MAPAMA (jaarlijks rapporten over thuisconsumptie)

In 2012 steeg de Portugese productie met bijna 40% om het jaar erna met 50% te dalen. Voor tarbot zijn geen handelsgegevens van vóór 2012 beschikbaar, maar de gegevens van 2012 en 2013 laten zien dat deze schommelingen rechtstreeks de Spaans markt troffen (3.446 ton Tarbot geïmporteerd uit Portugal in

¹¹ <http://www.mapama.gob.es/app/jacumar/especies/Documentos/Rodaballo.pdf>

¹² <http://www.mapama.gob.es/es/estadistica/temas/estadisticas-alimentacion/consumo-alimentario/>

2012 en 876 ton in 2013). Aangenomen kan worden dat in 2012 de prijzen in Spanje daalden en dat het consumptievolume als gevolg hiervan steeg; terwijl in 2013 het tegenovergestelde gebeurde. De daaropvolgende jaren kunnen dezelfde marktreacties op aanbodwijzigingen worden waargenomen, behalve in 2015, toen het verbruik licht steeg ondanks een verminderd aanbod en hogere prijzen.

Volgens de detailhandelaren is het verschil in smaak tussen gekweekte en wilde tarbot niet significant en profiteren gekweekte tarbotten van de voordelen van kweekvis in het algemeen, omdat ze goedkoper zijn en stabiel voor wat betreft grootte, prijs en kwaliteit.

Volgens de detailhandelaren heeft tarbot meer de neiging om te concurreren met aquacultuurproducten als zeebaars en zeebrasem dan met andere vergelijkbare wilde vis zoals tong of schol. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat tarbot geen traditionele vis is in Spanje (het niveau van vangsten is relatief laag vergeleken met andere lidstaten waar tarbot overvloedig aanwezig is). In de visafdelingen van supermarkten wordt Tarbot beschouwd als een high-end product. De consumptiegegevens laten ook zien dat het qua prijs tot de belangrijkste vissoorten hoort.

Tabel 12: Prijzen van verse vis voor een aantal van de belangrijkste soorten geconsumeerd in Spanje

Soorten	2016
Zeeduivel	10,93
Verse zalm	10,38
Tarbot	10,25
Verse tong	9,66
Zeebaars	8,63
Verse kabeljauw	7,98
Zeebrasem	7,90
Verse heek	7,26

Bron: MAPAMA (rapport 2016 over thuisconsumptie)

3.2 Prijzen in de toeleveringsketen in Spanje

In deze sectie presenteren we de secundaire gegevens die werden gebruikt voor de analyse van de prijzen in Spanje. De secundaire gegevens omvatten zowel statistische reeksen als gegevens verzameld in sectorrapporten.

Tabel 13: Bronnen voor prijzen in Spanje in de verschillende fasen van de toeleveringsketen

Fase van de toeleveringsketen	Type prijs	Regelmaat	Bron
Eerste verkoop	Af-kwekerij (vóór vervoerskosten)	Jaarlijks	APROMAR
Import / export	Importprijzen (CIF - kosten, verzekering en vracht) / Export (FOB - vrij-aan-boord)	Maandelijks, jaarlijks	COMEXT
Groothandel	Groothandelsprijs	Dagelijks, wekelijks, maandelijks, jaarlijks	Mercamadrid, Mercaberna, Mercabilbao
Detailhandel	Consumentenprijs	Jaarlijks	MAPAMA ¹³

¹³ <http://www.mapama.gob.es/es/estadistica/temas/estadisticas-alimentacion/consumo-alimentario/>

De onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de prijzen af-kwekerij. Die prijzen zijn voor vis af-kwekerij, in gehele staat, in dozen, vóór vracht.

Tabel 14: Prijzen af-kwekerij in Spanje

Prijs af-kwekerij	2013	2014	2015	2016
Volume (t)	6.900	7.767	7.464	7.396
Gemiddelde prijs (EUR/kg)	8,42	7,50	7,36	8,58

Bron: APROMAR (prijs), EUROSTAT (volume)

De onderstaande tabel toont de importvolumes en -prijzen voor de drie belangrijkste plaatsen van herkomst.

Tabel 15: Importprijzen in Spanje

	2013		2014		2015		2016	
	Ton	Prijs	Ton	Prijs	Ton	Prijs	Ton	Prijs
Portugal	876	5,08	2.637	4,12	2.791	5,63	1.863	7,30
Nederland	342	11,77	352	12,35	346	12,79	559	9,21
Frankrijk	76	14,74	111	11,39	121	13,13	169	12,43

Bron: COMEXT

Gekweekte tarbot uit Portugal is duidelijk goedkoper dan (wilde of gekweekte) tarbot geïmporteerd uit andere lidstaten en is ook goedkoper dan in Spanje gekweekte tarbot. De onderstaande tabel toont de prijzen beschikbaar in de groothandelsfase.

Tabel 16: Prijzen van groothandelsmarkten in Spanje

Groothandelsmarkt	Type productie	2015		2016	
		Ton	EUR/kg	Ton	EUR/kg
Mercamadrid	Gekweekt	908	9,06	987	10,17
Mercamadrid	Wild	181	26,09	305	20,71
Mercaberna	Gekweekt	549	6,86	428	8,06
Mercaberna	Wild	112	22,07	153	18,48
Mercabilbao	Gekweekt	254	7,84	243	8,84
Mercabilbao	Wild	73	17,41	91	16,17

Deze tabel toont duidelijk het aanzienlijke prijsverschil tussen wilde en gekweekte tarbot. In vergelijking met de prijzen af-kwekerij, kunnen we zien dat de brutomarge in de groothandelsfase dun is. De onderstaande tabel toont de thuisconsumptiegegevens in volumes en waarde. De hier berekende gemiddelde prijs wijkt gewoonlijk af van de winkelprijzen, omdat dit een gemiddelde is gebaseerd op de totale uitgaven van een panel van consumenten.

Tabel 17: Thuisconsumptiegegevens in Spanje voor verse tarbot (volumes en waarde)

	2013	2014	2015	2016
Volumes (t)	3.681	4.640	4.951	3.594
Totale uitgaven (kEUR)	35.803	41.719	45.895	36.821
Gemiddelde prijs (EUR/kg)	9,73	8,99	9,27	10,25

Bron: MAPAMA

Vergelijking van de gemiddelde prijzen voor thuisconsumptie met de bovenstaande groothandelsprijzen bevestigt dat de thuisgeconsumeerde verse tarbot hoofdzakelijk gekweekte tarbot is.

3.3 Prijstransmissie in de toeleveringsketen in Spanje

Deze sectie richt zich op de toeleveringsketen van verse gekweekte tarbot in Spanje geproduceerd en verkocht in supermarkten. Er zijn geen tussenpersonen tussen kwekers en supermarkten. Af-kwekerijprijzen gelden voor vis in gehele staat (niet ontdaan van ingewanden) in dozen, vóór transport.

De tarbot wordt in de visafdeling ontdaan van zijn ingewanden en kan op verzoek ook zonder extra kosten gefileerd worden.

Voor de detailhandelsprijzen hebben we de prijzen online van een paar van de belangrijkste supermarktketens gebruikt (Eroski, Carrefour).

De gebruikte kostenstructuur is afkomstig van de studie uitgevoerd door het Spaanse ministerie in 2011 en 2012 voor zeebaars en zeebrasem¹⁴. De feedback van de industrie bevestigde dat deze kostenstructuur kon worden toegepast op gekweekte tarbot en gaf aan dat voor de hoeveelheidsvermindering ongeveer 10% van het gewicht moet worden berekend (voor het ontdoen van de ingewanden).

De kosten per kilo voor de verschillende kostenposten (behalve de hoeveelheidsvermindering) stemmen daarom overeen met de kosten per kilo geregistreerd voor zeebaars en zeebrasem. Ze zijn bijgewerkt aan de hand van de nationale indexcijfers van de INE voor de kosten van aardolie (voor vervoerskosten) en de prijs van industriële tussenproducten (voor andere kosten). De arbeidskosten zijn bijgewerkt aan de hand van de Eurostat-serie voor Spanje.

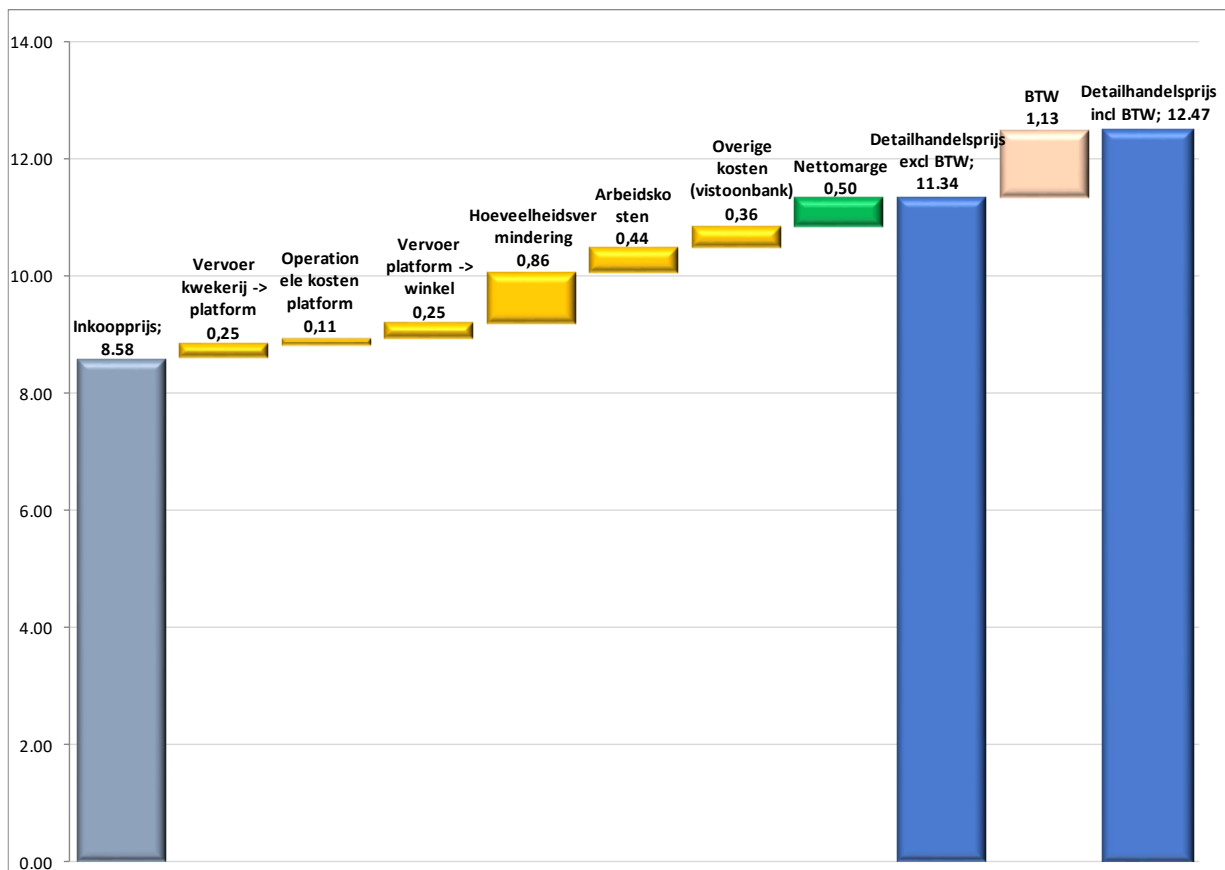
Tabel 18: Kosten en prijsstructuur in Spanje voor supermarkten (2016)

	€/kg		% van detailhandelsprijs
	Interval	Gemiddeld	
Prijs af-kwekerij		8,58	76%
Vervoer kwekerij -> platform	0,18 – 0,31	0,24	2%
Operationele kosten platform	0,06 – 0,15	0,11	1%
Vervoer platform -> winkel	0,07 – 0,43	0,25	2%
Hoeveelheidsvermindering		0,86	8%
Arbeidskosten	0,35 – 0,53	0,44	4%
Overige kosten (vistoonbank)	0,22 – 0,5	0,36	3%
Nettomarge		0,50	4%
Gemiddelde verkoopprijs, exclusief BTW		11,34	100%
BTW (10%)		1,13	
Gemiddelde verkoopprijs	10,99 – 13,95	12,47	

Bron: EUMOFA-onderzoek

¹⁴http://www.mapama.gob.es/es/alimentacion/servicios/observatorio-de-precios-de-los-alimentos/Estudio_Dorada_2010_tcm7-253363.pdf

Figuur 4: Kosten en prijsstructuur in Spanje voor supermarkten (2016)

Bron: EUMOFA-onderzoek

Volgens deze analyse bedragen de kosten van de tussenpersonen 20% van de verkoopprijs, met hoeveelheidsvermindering als belangrijkste kostenfactor. Supermarkten optimaliseren de vervoerskosten en het product wordt in geheel staat verkocht, wat de kosten laag houdt.

De nettomarge voor supermarkten is ook relatief laag voor dit product, wat consistent is met de feedback van detailhandelaren dat de markt voor dit product volwassen zou zijn geworden.

4 DE FRANSE MARKT

4.1 Structuur van de Franse markt

4.1.1 Structuur van de toeleveringsketen van Tarbot

Aquacultuur

Bij de tarbotproductie zijn twee bedrijven betrokken en Frankrijk telt drie productielocaties¹⁵:

- “France Turbot” heeft twee productielocaties in Bretagne (Tredarzec) en het eiland Noirmoutier (Pays de la Loire);
- “La Ferme Marine de Noirmoutier” heeft één productielocatie op het eiland Noirmoutier (Pays de la Loire).

Deze bedrijven zijn betrokken bij het Franse openbare kwaliteitssysteem “Label Rouge”, dat een hogere kwaliteit van het eindproduct garandeert. Voor de “Label Rouge” zijn specificaties vastgesteld en de toepassing ervan door de bedrijven wordt gecontroleerd door controlerende instanties. De specificaties hebben met name betrekking op:

- Duur kweek (minimaal 17 maanden);
- Voeding: 60% marien voer, gebruik van plantaardig voedsel, vitaminen en mineralen (geen gebruik van plantaardige oliën), ten minste 55% van het eiwit en ten minste 12% van de lipiden van mariene herkomst;
- Stressbeperkende slachtmethode;
- Versheidsgarantie:
 - o Vissen in baden wanneer het product wordt besteld (bijvoorbeeld: bestellen om 8:00 uur 's ochtends en aflevering van het product om middernacht op de internationale groothandelsmarkt van Rungis (gebied rond Parijs)).
 - o Snelle afkoeling van de vis na de slacht: minder dan 4 uur (effect op de kwaliteit van het vlees)
 - o Uiterste verkoopdatum: 9 dagen voor verse hele tarbot en 7 dagen voor versnijdingen;
- Traceerbaarheid langs de hele toeleveringsketen.

De Label Rouge specificaties beslaan meerdere presentaties van het product: vers in gehele staat niet ontdaan van ingewanden, vers in gehele staat en ontdaan van ingewanden, vers versnijdingen en bevroren versnijdingen.

¹⁵ Bron: www.turbotlabelrouge.fr

Visserij

Tarbot wordt in Frankrijk op veel visafslagen verkocht (Kanaal- en Atlantische gebieden en, in mindere mate, in het Middellandse Zeegebied). De belangrijkste visafslagen bevinden zich in Bretagne: Roscoff en Le Guilvinec. In vergelijking met andere soorten blijft verkochte volume in elke visafslag laag, met in 2016 in elke haven verkopen van maximaal 100 ton.

Tabel 19: Volume van verkochte tarbot op de belangrijkste visafslagen in Frankrijk (2016)

	Verkocht volume (t)
Roscoff	99,3
Le Guilvinec	91,1
Port-en-Bessin	39,3
Boulogne-sur-Mer	38,7
Brest	31,7
Duinkerken	29,0
Fécamp	28,3
Erquy	22,6
Saint-Quay-Portrieux	20,6
Cherbourg	20,1
Saint-Guénolé (Penmarch)	18,8
FR - Les Sables-d'Olonne	16,6
Arcachon	15,6
Audierne	14,4
Grandcamp (Grandcamp-Maisy)	13,4
Dieppe	12,9
Lorient	12,4
Noirmoutier-en-l'Île	12,1
La Cotinière (Saint-Pierre-d'Oléron)	11,7

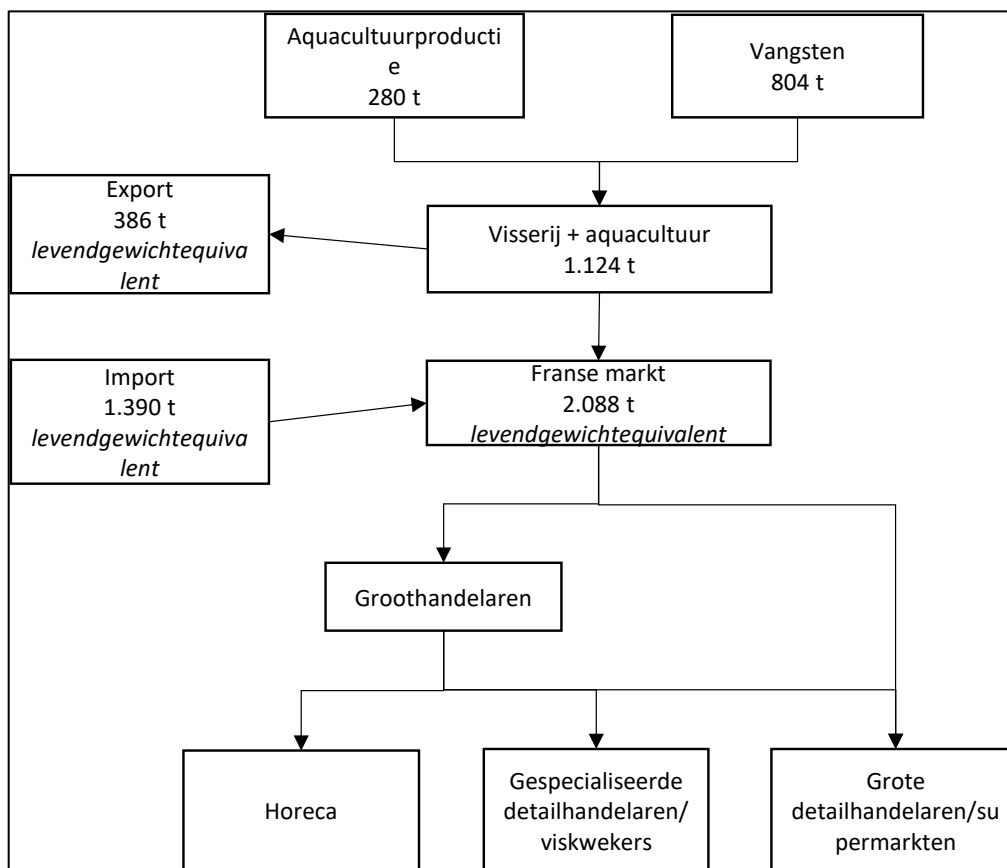
Bron: EUMOFA

Overzicht van de toeleveringsketen

De volgende afbeelding toont de toeleveringsketen voor tarbot in 2015 in Frankrijk. De nationale productie bedroeg 1.124 ton, waarvan 72% wilde producten en 28% kwekerijproducten.

Een derde van de productie werd geëxporteerd (34%). De klaarblijkelijke consumptie is 2.088 ton, een derde (33%) is afkomstig van de nationale productie en twee derden (67%) komen van de import (1.390 ton geïmporteerd).

Figuur 5: De toeleveringsketen in Frankrijk in 2015.

Gebaseerd op interviews en beschikbare gegevens:

- Export: uitgaande van interviews bestaat dit uit ongeveer 75% visserijproducten en 25% gekweekte producten;
- Import: uitgaande van de statistieken en interviews bestaat dit hoofdzakelijk uit:
 - o gevangen vis uit Nederland (261 t geïmporteerd uit Nederland);
 - o gekweekte vis uit Spanje (877 t geïmporteerd uit Spanje);
- Verkoop per kanaal: er is geen gedetailleerde informatie beschikbaar over de verkoop per kanaal. Volgens kwalitatieve interviews is de HORECA-sector van groot belang. We schatten dat ongeveer 75% van de Franse productie wordt verkocht aan de HORECA-sector en dat 50% tot 75% van de geïmporteerde tarbot in deze sector wordt verkocht.

Vanwege het belang van de foodservice spelen groothandels en cash-and-carryzaken een belangrijke rol in de toeleveringsketen. Tarbot is bij grootschalige detailhandelaren wellicht niet het hele jaar door te koop, maar alleen tijdens specifieke periodes zoals Kerstmis.

4.1.2 Karakteristieken van de Frans markt

Als gevangen of gekweekt product wordt tarbot op de Franse markt als een premiumsoort beschouwd. Het wordt voornamelijk verkocht in de foodservice en met name in high-end restaurants. Er is geen informatie beschikbaar over het aandeel van de productie dat wordt verkocht als gehele vis (met of zonder ingewanden) of als filets. De kwalitatieve informatie uit interviews geeft echter aan dat een aanzienlijk deel van de productie als gehele vis aan restaurants wordt verkocht (met of zonder ingewanden). De vis wordt dan in het restaurant bereid.

De segmentatie van de tarbotconsumptie in Frankrijk is als volgt:

- Super premium:
 - o in Frankrijk aangelande wilde tarbot;
- Premiumgamma ++:
 - o gekweekte tarbot uit Frankrijk onder het "Label Rouge" kwaliteitssysteem;
 - o geïmporteerde wilde tarbot (Nederland);
- Premiumgamma +:
 - o geïmporteerde gekweekte tarbot, in het bijzonder uit Spanje.

Deze segmentatie laat zien dat de Franse productie vooral gericht is op producten van het hoogste kwaliteitsgamma's. Geïmporteerde producten richten zich op een lagere prijsstelling dan de nationale productie (Franse wilde tarbot in vergelijking met geïmporteerde wilde tarbot of Franse gekweekte tarbot versus geïmporteerde gekweekte tarbot).

4.2 Prijzen in de toeleveringsketen in Frankrijk

Voor drie fasen van de toeleveringsketen in Frankrijk zijn prijzen beschikbaar (zie onderstaande tabel): eerste verkoopprijs van EUMOFA en visafslagorganisatie, import- en exportprijzen van EUMOFA en groothandelsprijzen van "Réseau des Nouvelles des Marchés - FranceAgriMer" (RNM).

Tabel 20: Bronnen voor prijzen in de verschillende fasen van de toeleveringsketen in Frankrijk

Fase van de toeleveringsketen	Type prijs	Regelmaat	Bron
Eerste verkoop (wilde tarbot)	Eerste verkoop (visafslag) prijzen per categorie	Wekelijks, maandelijks, jaarlijks	Gegevens van de visafslag
Eerste verkoop (wilde tarbot)	Eerste verkoop (visafslag) prijzen	Wekelijks, maandelijks, jaarlijks	EUMOFA
Import / export	Importprijzen (CIF - kosten, verzekering en vracht) / Export (FOB - vrij-aan-boord)	Maandelijks, jaarlijks	EUMOFA
Groothandel	Groothandelsprijs	Dagelijks, wekelijks, maandelijks, jaarlijks	"Réseau des Nouvelles des Marchés – FranceAgriMer" (RNM)

Eerste verkoopprijs

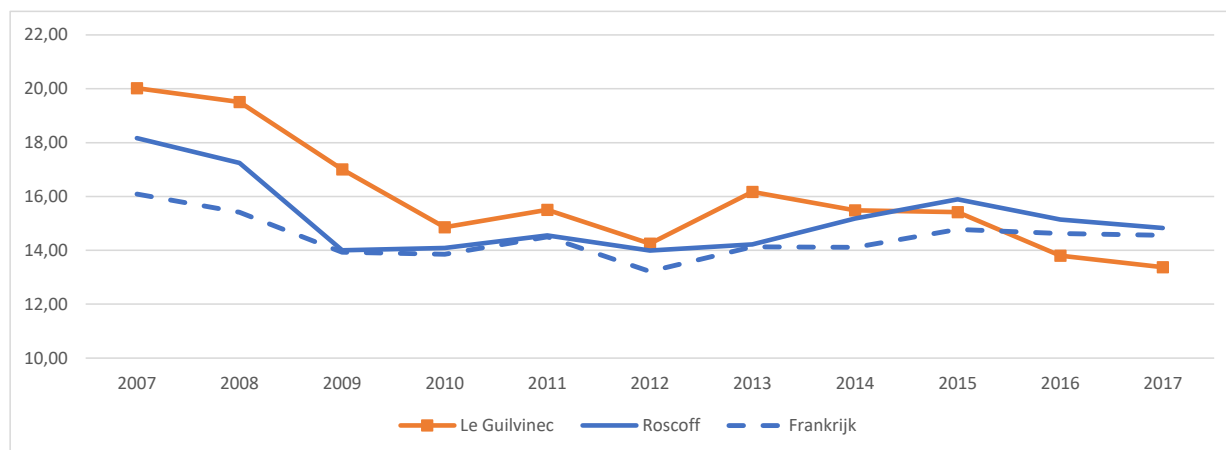
In de onderstaande figuur ziet u de prijzen eerste verkoop op nationaal niveau en van de twee belangrijkste havens voor tarbot tussen 2007 en 2017.

Op nationaal niveau varieert de gemiddelde prijs tussen 2007 en 2017 van 13,22 tot 16,09 EUR/kg. De prijs was op zijn hoogste punt aan het begin van de periode (16,09 EUR/kg), om daarna in 2009 te dalen tot 13,93 EUR/kg waarna hij tot 2017 stabiel tussen de 13,22 EUR/kg en 14,77 EUR/kg bleef.

Tussen 2007 en 2017 blijven bijna elk jaar de prijzen in de twee belangrijkste havens hoger dan het nationale gemiddelde, met name in Le Guilvinec, waar de prijzen elk jaar tussen 2007 en 2015 1 EUR/kg hoger zijn dan het jaargemiddelde (van 14,25 EUR/kg tot 20,02 EUR/kg). In 2016 en 2017 daalden in Le Guilvinec de prijzen echter en bleven ze onder het nationale gemiddelde (13,80 in 2016 en 13,38 EUR/kg in 2017).

In Roscoff varieerden de prijzen van 18,17 EUR/kg in 2007 tot 13,99 EUR/kg in 2012. Tussen 2007 en 2017 waren de prijzen in Roscoff elk jaar hoger dan op nationaal niveau.

Figuur 6: Eerste verkoopprijs voor tarbot in Roscoff, Le Guilvinec en Frankrijk (2007-2017)

Bron: EUMOFA

De prijzen van aangelande vis worden door meerdere factoren beïnvloed (gebaseerd op gedetailleerde gegevens van de visafslag van Le Guilvinec):

- Gewicht van de aangelande vis: bij een hoger gewicht is de prijs hoger (hogere prijs voor visgewicht van meer dan 4 kg);
- Type visserij: de prijzen voor kustvisserij (minder dan 24 uur op zee) zijn hoger dan voor zeevisserij omdat de vis van de kustvisserij verser is.
- Staat van de aangelande vis: prijsdaling voor beschadigde/gewonde vissen (kennelijk letsel, bloed);
- Aangeland volume: de prijzen neigen tot dalen naarmate het aangelande volume toeneemt.

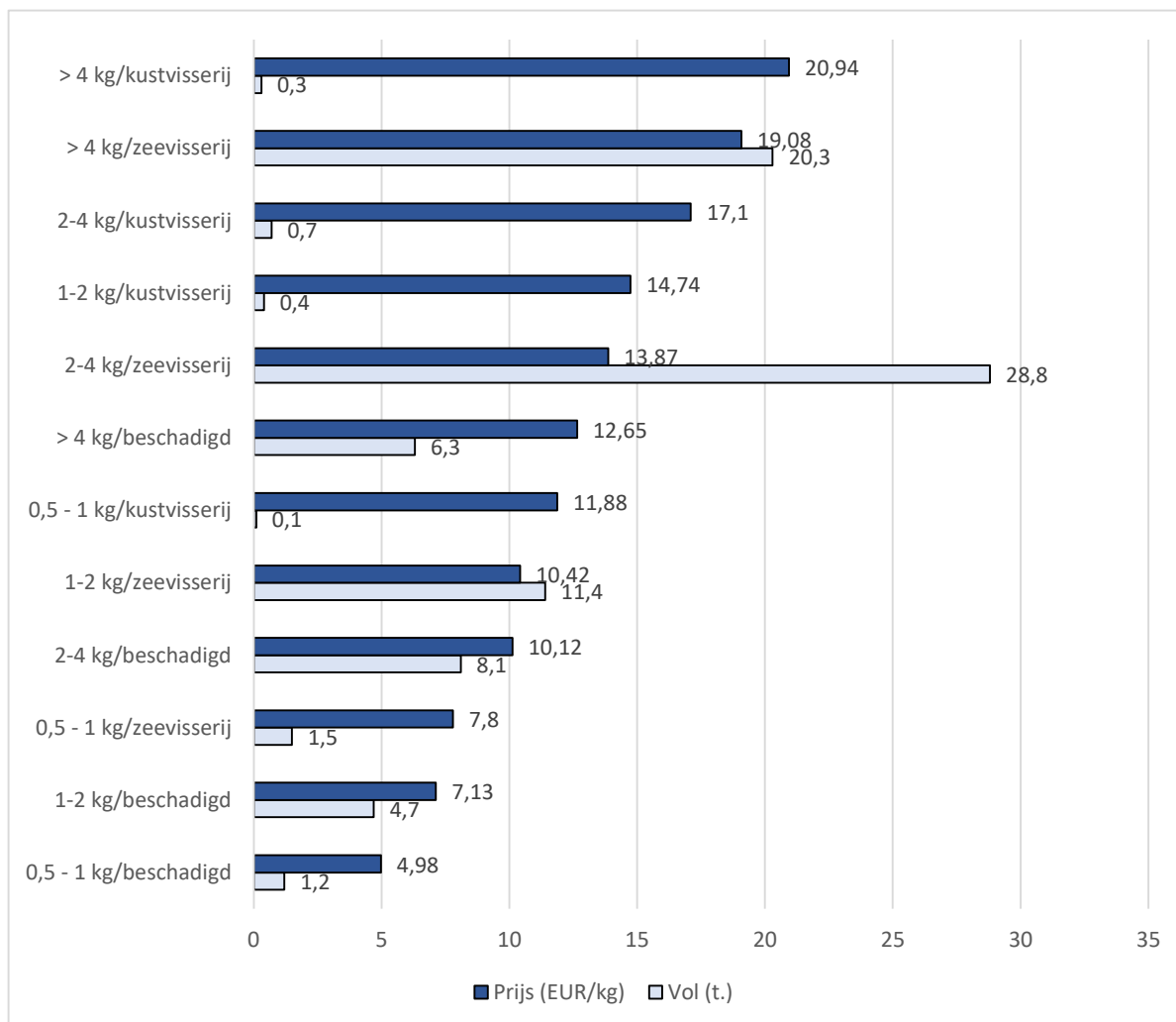
De belangrijkste kenmerken van de aanlanding van tarbot in Le Guilvinec (2017) zijn:

- De aanlanding van kustvaartuigen is slechts goed voor 2% van het totale volume aan aangelande tarbot, voor producten van deze schepen is de prijs meestal hoger: 16,89 EUR/kg vergeleken met 14,79 EUR/kg voor zeeschepen;
- Voor de grootste vis worden meestal de hoogste prijzen betaald: 17,59 EUR/kg voor vis van meer dan 4 kg (vergeleken met 13,12 EUR/kg voor 2-4 kg vis) en zelfs 20,93 EUR/kg voor vis van meer dan 4 kg van de kustvisserij;

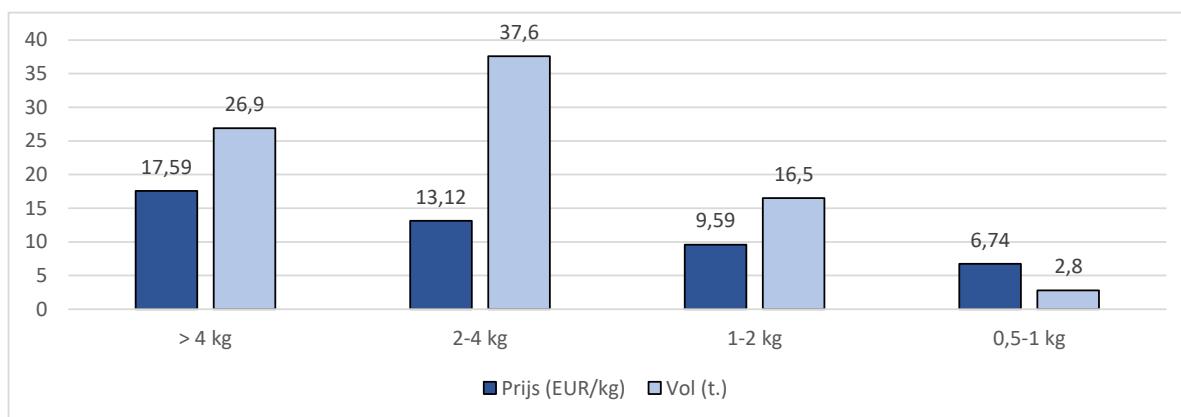
- De categorie van 2-4 kg van zeeschepen is goed voor 34% van het totale aangelande volume en de prijs is 13,87 EUR/kg;
- De laagste prijzen worden betaald voor:
 - beschadigde vis met een grootte van minder dan 2 kg (tussen 4,98 en 7,13 EUR/kg - afhankelijk van de grootte)
 - de kleinste vis (0,5-1kg) van de zeevisserij (7,8 EUR/kg).

U ziet de details in de volgende drie figuren (gebaseerd op gegevens van de visafslag van Le Guilvinec).

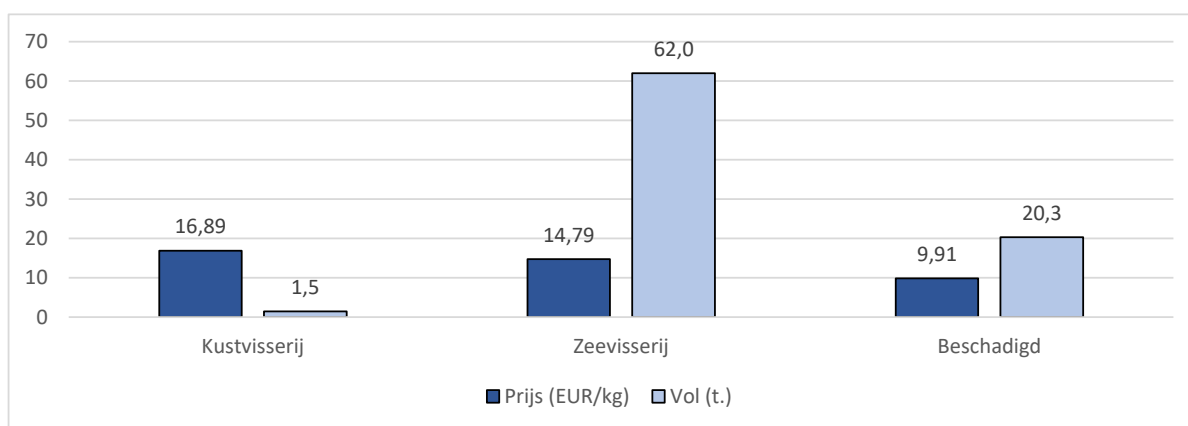
Figuur 7: Prijs en verkocht volume van tarbot op de visafslag van Le Guilvinec, per categorie (in gehele staat, ontdaan van ingewanden, januari-november 2017)

Figuur 8: Prijs en verkocht volume van tarbot op de visafslag van Le Guilvinec, per gewichtsklasse (in gehele staat, ontdaan van ingewanden, januari-november 2017)

Figuur 9: Prijs en verkocht volume van tarbot op de visafslag van Le Guilvinec, per vaartuigcategorie en “beschadigde vis” (in gehele staat, ontdaan van ingewanden, januari-november 2017)

Groothandelsmarkt

De gegevens van “Réseau des Nouvelles des Marchés - FranceAgriMer” (RNM) leveren de prijzen in de groothandelsfase van de internationale groothandelsmarkt in Rungis (regio Parijs).

De prijzen zijn beschikbaar voor verschillende categorieën producten:

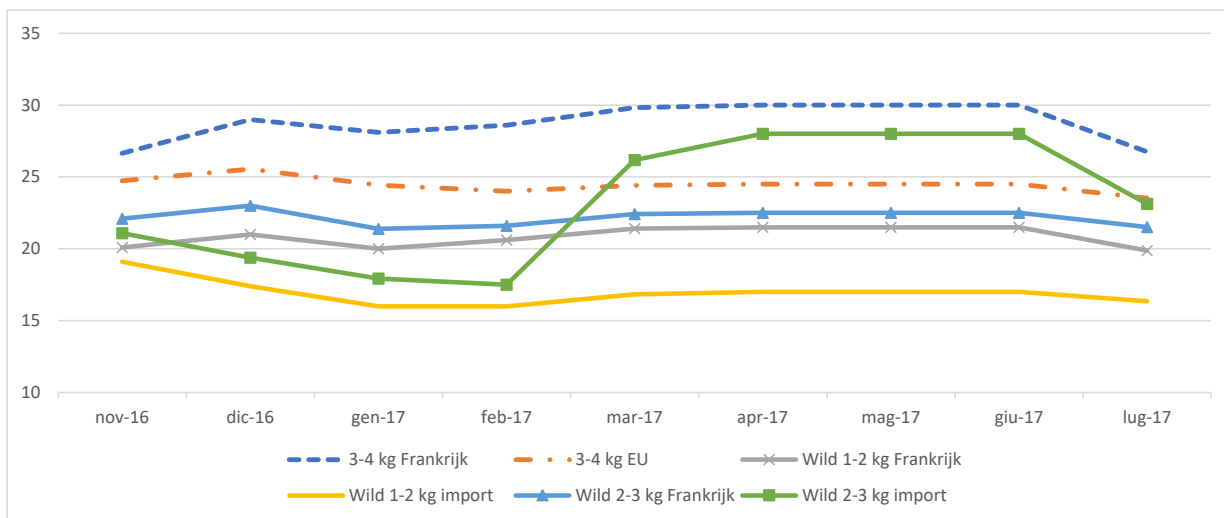
- Wild 1-2 kg Frankrijk;
- Wild 2-3 kg Frankrijk;
- Wild 1-2 kg import;
- Wild 2-3 kg import;
- 3-4 kg Frankrijk (de productiemethode wild/gekweekt wordt niet genoemd, dit zal voornamelijk wildgevangen vis betreffen);
- 3-4 kg EU (de productiemethode wild/gekweekt wordt niet genoemd, dit zal voornamelijk wildgevangen vis betreffen).

De volgende figuur toont de ontwikkeling van de prijs voor de verschillende hierboven genoemde categorieën tussen november 2016 en oktober 2017. We kunnen waarnemen dat:

- Prijzen meestal hoger zijn:
 - voor vissen met een hoger gewicht;
 - voor Franse producten vergeleken met geïmporteerde producten;

- De prijzen voor geïmporteerde producten van 2-3 kg tonen in de loop van de periode een belangrijke ontwikkeling.

Figuur 10: Ontwikkeling van de prijs van tarbot in de groothandelsfase (Rungis-markt)

Bron: RNM

4.3 Prijstransmissie in de toeleveringsketen in Frankrijk

Twee prijstransmissies worden geanalyseerd:

- Gekweekte tarbot onder het kwaliteitssysteem “Label Rouge” voor HORECA;
- Wildgevangen tarbot voor HORECA.

Aangezien HORECA de belangrijkste markt is voor Franse tarbot, betreffen beide prijstransmissies deze markt.

4.3.1 Gekweekte tarbot onder het kwaliteitssysteem “Label Rouge” voor HORECA

Gekweekte tarbot met het “Label Rouge” keurmerk wordt zowel via groothandelsbedrijven als cash-and-carryzaken aan restaurants verkocht. Deze prijstransmissie-analyse stelt beide kanalen voor en aggregiert deze.

Het door de analyse behandelde product is verse hele tarbot (niet ontdaan van ingewanden) van 1-2 kg. Dit wordt als representatief beschouwd voor de Franse markt van gekweekte tarbot met het “Label Rouge” keurmerk.

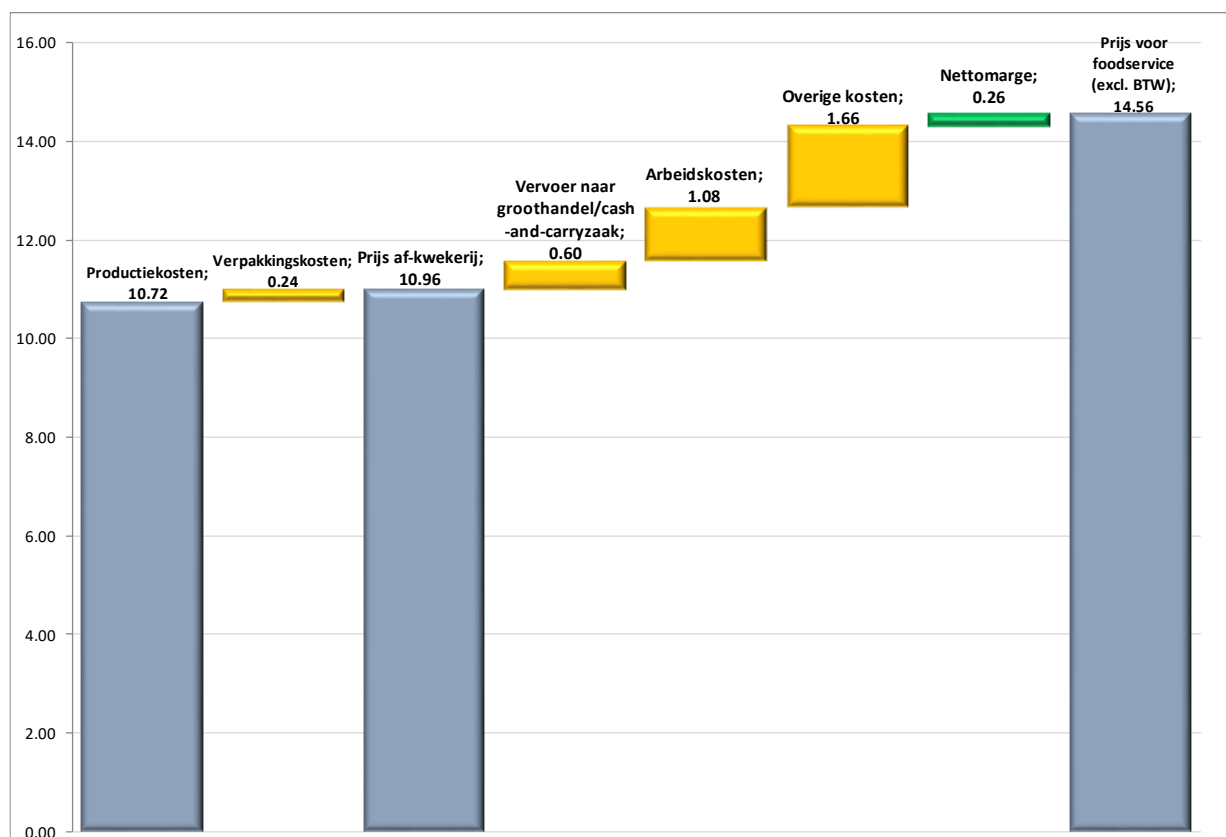
De analyse is gebaseerd op kwalitatieve interviews met belanghebbenden in de toeleveringsketen en de financiële rekeningen van groothandels en cash-and-carryzaken (openbaar beschikbaar) om een onderverdeling voor te stellen tussen arbeidskosten, andere kosten en nettomarge.

Tabel 21: Kosten en prijsstructuur in Frankrijk voor gekweekte tarbot voor HORECA (2017)

	Interval	Gemiddeld	% eindprijs
Productiekosten	9,00 – 12,00	10,72	74%
Verpakkingskosten	0,24	0,24	2%
Prijs af-kwekerij	9,24 – 12,24	10,96	75%
Vervoer naar groothandel/cash-and-carryzaak	0,20 – 0,70	0,60	4%
Arbeidskosten voor groothandel	2,40 – 3,60	1,08	7%
Overige kosten voor groothandel		1,66	11%
Nettomarge voor groothandel		0,26	2%
Prijs voor foodservice (excl. BTW)	13,00 – 16,00	14,56	100%

Bron: EUMOFA-onderzoek

Figuur 11: Kosten en prijsstructuur in Frankrijk voor gekweekte tarbot voor HORECA (2017)

Bron: EUMOFA-onderzoek

4.3.2 Wildgevangen tarbot voor HORECA

Deze analyse concentreert zich op de prijstransmissie voor wilde tarbot van 2-4 kg, aangeland in de haven van Le Guilvinec (Bretagne), verkocht op een visafslag, gekocht door een plaatselijke vishandelaar (“mareyeur”) en vervolgens gestuurd naar een groothandelsmarkt (bijvoorbeeld Rungis) waar restaurants hun inkopen doen.

De analyse is gebaseerd op kwalitatieve interviews met belanghebbenden in de toeleveringsketen en financiële rekeningen van groothandelaren (openbaar beschikbaar) om een onderverdeling van de arbeidskosten, andere kosten en nettomarge voor te stellen.

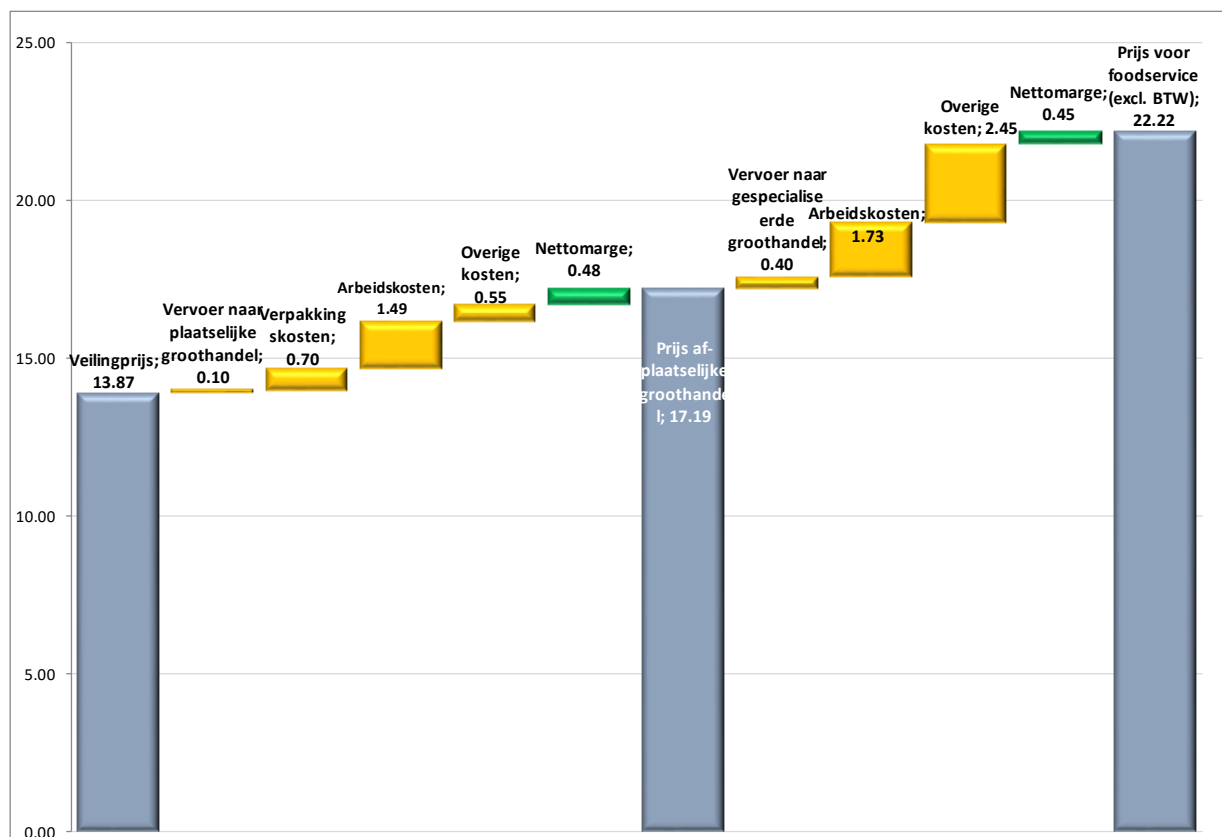
De vervoerskosten vertonen grote variaties; dit is te wijten aan zowel de afstand als de optimalisatie van de transportketen (mate van vulling van de vrachtwagen). Voorbeeld: de kosten voor het vervoer van tarbot in het gebied van Bretagne bedragen 0,10 EUR/kg en kunnen oplopen tot 0,70 EUR/kg als het product uit een andere regio komt (tussen visafslag en “mareyeur”). De kosten voor het vervoer van de “mareyeur” naar de groothandel variëren van 0,20 EUR/kg (voor de grootste “mareyeurs” die een vrachtwagen die naar Rungis afreist kunnen vullen) tot 0,60 voor export.

Tabel 22: Kosten en prijsstructuur in Frankrijk van wilde tarbot voor HORECA (2017)

	Interval	Gemiddeld	% eindprijs
Veilingprijs	5,00 – 25,00	13,87	62%
Vervoer naar plaatselijke groothandel	0,10 – 0,80	0,10	0%
Verpakingskosten	0,60 – 0,86	0,70	3%
Arbeidskosten	1,80 – 2,90	1,49	7%
Overige kosten		0,55	2%
Nettomarge		0,48	2%
Prijs af-plaatselijke groothandel	7,50 – 30,00	17,19	77%
Vervoer naar gespecialiseerde groothandel (Rungis)	0,20 – 0,60	0,40	2%
Arbeidskosten	3,30 – 6,00	1,73	8%
Overige kosten		2,45	11%
Nettomarge		0,45	2%
Prijs voor foodservice (excl. BTW)	9,00 – 12,11	22,22	100%

Bron: EUMOFA-onderzoek

Figuur 12: Kosten en prijsstructuur in Frankrijk van wilde tarbot voor HORECA (2017)

Bron: EUMOFA-onderzoek

5 DE NEDERLANDSE MARKT

5.1 Structuur van de Nederlandse markt

5.1.1 Structuur van de toeleveringsketen van tarbot

Wilde tarbot

Nederland is verreweg de belangrijkste EU-producent van wilde tarbot, met 2.072 ton aangeland in 2015 (waarvan 1.761 ton gevangen door Nederlandse schepen). Tarbot is vaak een bijvangst van de visserij op andere platvis, zoals schol en tong. De gebruikte vistuigen zijn meestal bodemtrawls, twinrigs en pulskorren.

De belangrijkste visafslag voor tarbot in Nederland bevindt zich in Urk. In 2016, werd op Visveiling Urk meer dan 1.100 ton tarbot verkocht.

De belangrijkste afzetmarkt voor Nederlandse wilde tarbot is de export naar groothandelaren in de EU die zich richten op de foodservice-sector. Tarbot wordt meestal vers en in gehele staat verkocht, maar kleine hoeveelheden worden ook verwerkt tot verse filets (met vel, zonder vel, porties, enz.) voor de verkoop in Nederlandse grootschalige detailhandelaren en een aantal specifieke exportmarkten (bijv. Zwitserland, Italië). Zo is Tarbot verkrijgbaar in de Nederlandse detailhandel (geheel of in filets) maar in kleine hoeveelheden en vaak vooral om de kwaliteit en de diversiteit van het aanbod van de detailhandelaar te benadrukken. Bevroren producten vertegenwoordigen zeer beperkte hoeveelheden.

Tarbot is een hoogwaardige soort die traditioneel op de foodservice-sector is gericht, terwijl de consumptie in restaurants beperkt is (behalve in grote steden).

Gekweekte tarbot

De Nederlandse tarbotkwekerijen bestaan al betrekkelijk lang, en liggen uitsluitend aan de zuidwestkust (met zijn bron van zout water), maar de productieniveaus zijn zeer bescheiden gebleven. Momenteel is nog maar één bedrijf betrokken bij het kweken van tarbot, Seafarm BV, gevestigd in Zeeland, met een jaarlijkse productiecapaciteit van 250 ton. De jaarlijkse productie is gemiddeld echter 100 ton.

De volledige productie wordt verkocht aan de foodservice-sector, hetzij rechtstreeks aan restaurants of via gespecialiseerde Nederlandse groothandelaren. De gekweekte tarbot wordt geheel, dood of levend verkocht (om Aziatische restaurants te bevoorraden). De export is zeer beperkt en het merendeel van de productie gaat naar de binnenlandse markt.

Handel

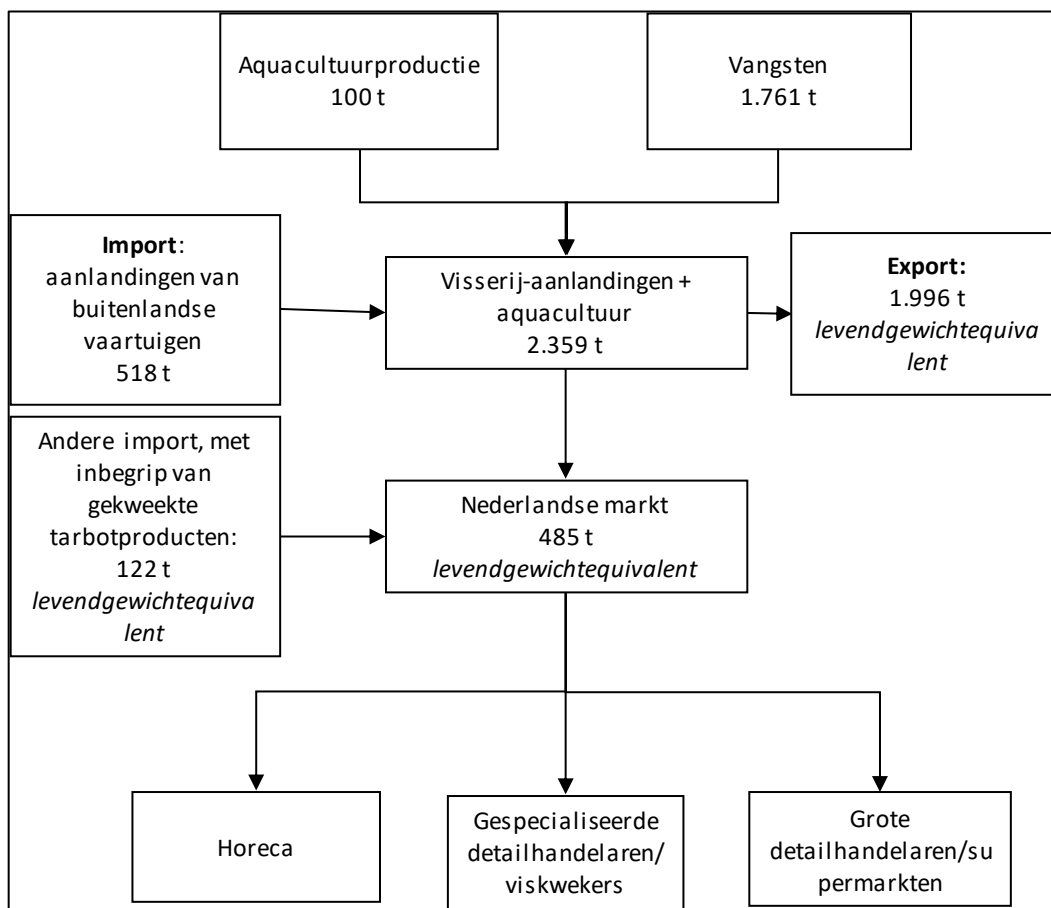
In 2016, bereikte de Nederlandse export van hele tarbot de 1.472 ton, waarvan 76% verse en 24% bevroren vis was. De belangrijkste bestemmingen waren Spanje (41%) en Italië (22%), en in mindere mate Duitsland (13%) en Frankrijk (9%). Volgens geïnterviewde belanghebbenden is de export van tarbotfilets niet te verwaarlozen en kan dit uitgedrukt in equivalent levend gewicht oplopen tot meerdere honderden ton. Helaas is het niet mogelijk om in de handelsgegevens tarbotfilets te onderscheiden, omdat ze met andere platvis worden samengevoegd.

In 2016 bedroeg de Nederlandse import van hele tarbot 527 ton (98% vers). De belangrijkste lidstaten van herkomst waren België (29%), Duitsland (20%), het Verenigd Koninkrijk (18%) en Denemarken (13%). Deze import stemt overeen met de aanlandingen door buitenlandse vaartuigen in Nederlandse havens en verklaren het verschil tussen de aanlandingen in Nederland (meer dan 2.100 ton in 2015) en de Nederlandse vangsten (minder dan 1.800 ton). In 2016, waren de andere leveranciers van de Nederlandse

markt Spanje (6% van het importvolume) en Frankrijk (4%) en dit omvatte ook gekweekte tarbotproducten.

Het volgende diagram toont de algemene structuur van de toeleveringsketen. De Nederlandse groothandelsfase is niet georganiseerd in open groothandelsmarkten, zoals in Frankrijk of in Spanje. Daarom wordt de groothandelsfase niet genoemd in de onderstaande figuur, hoewel de groothandelaren actief zijn in de Nederlandse toeleveringsketen (bijvoorbeeld in de handel of Horeca). Het onderzoek is gebaseerd op verschillende secundaire bronnen (EUMOFA voor de handelsgegevens, FAO en EUROSTAT voor de productiegegevens en interviews met Nederlandse belanghebbenden).

Figuur 13: Toeleveringsketen in Nederlandse (gegevens van 2015)

5.1.2 Kenmerken van de Nederlandse markt

Gekweekte tarbot

De Nederlandse tarbot-aquacultuur is betrekkelijk oud, maar de productie is op een laag niveau gebleven. Volgens Eurostat bereikte de Nederlandse productie van gekweekte tarbot in 2011 met 260 ton een piek om in 2012 en 2013 te dalen en vanaf 2013 stabiel op circa 100 ton te blijven.

De enige overgebleven kwekerij is Seafarm BV, nadat de andere kwekerij, Grovisco, een paar jaar geleden de productie heeft gestopt. Seafarm startte samen met Grovisco een broedkamer voor vis. Dankzij een samenwerkingsverband tussen de twee bedrijven, zetten ze een broedkamer op voor tarbot. De broedkamer is volledig zelfvoorzienend, inclusief eigen natuurlijk voer om juveniel tarbot van hoge kwaliteit te verzekeren.

Seafarm BV streeft meer naar het verbeteren van de efficiëntie van haar productiecycclus (qua energie en arbeid) en haar productkwaliteit dan het verhogen van de productievolumes. Seafarm richt zich op de Nederlandse markt en levert verschillende tarbotproducten aan restaurants en groothandels:

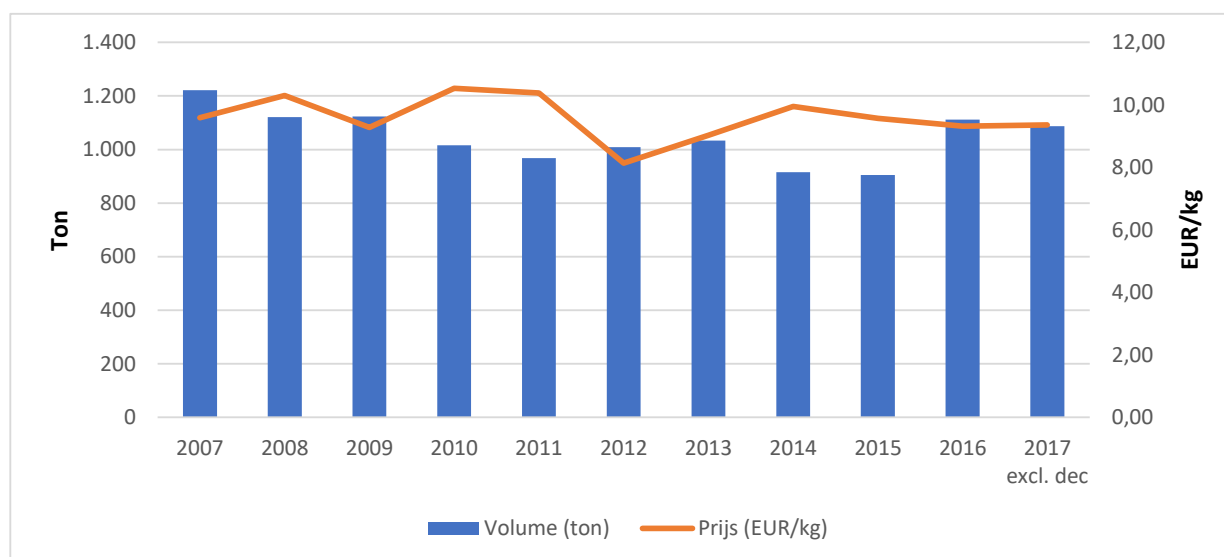
- Levende tarbot (meestal rondom de 0,8 kg), voor voornamelijk Chinese restaurants (via gespecialiseerde groothandels);
- Gedode tarbot op ijs (0,5-1kg of 1-1,5 kg) voor de levering aan Nederlandse groothandelsbedrijven die gespecialiseerd zijn in de foodservice-sector;
- Filets (met of zonder vel) van grotere tarbotten in kleinere hoeveelheden.

Wildgevangen tarbot

De afgelopen tien jaar hebben de aanlandingen van tarbot in Nederland een dalende trend laten zien: van 2.438 ton in 2005 tot 1.432 ton in 2014 (Bron: Eurostat). In 2015, stegen de aanlandingen van tarbot echter tot 2.072 ton (+45%) en volgens de eerste verkooprapporten, heeft de groeitrend zich in 2016 en 2017 voortgezet.

Op Visveiling Urk stegen in 2016 de volumes van de eerste verkoop en de eerste 11 maanden van 2017 laten zien dat de stijgende trend zich inderdaad voortzet. In de tussentijd bleef de gemiddelde prijs van de eerste verkoop relatief stabiel (-3%) van 2015 tot 2016 (eindigend op 9,32 EUR/kg) en de 11 eerste maanden van 2017 bevestigen deze stabiele trend.

Figuur 14: Ontwikkeling eerste verkoopvolumes van tarbot (in ton) en prijs (in EUR/kg) op Visveiling Urk

De prijzen van de eerste verkoop van tarbot laten echter aanzienlijke verschillen tussen de grootteklassen zien. In Nederland wordt het merendeel van de tarbot gesorteerd verkocht op visafslagen. Op Visveiling Urk worden zeven grootteklassen gehanteerd bij het beoordelen van de vangsten van wilde tarbot.

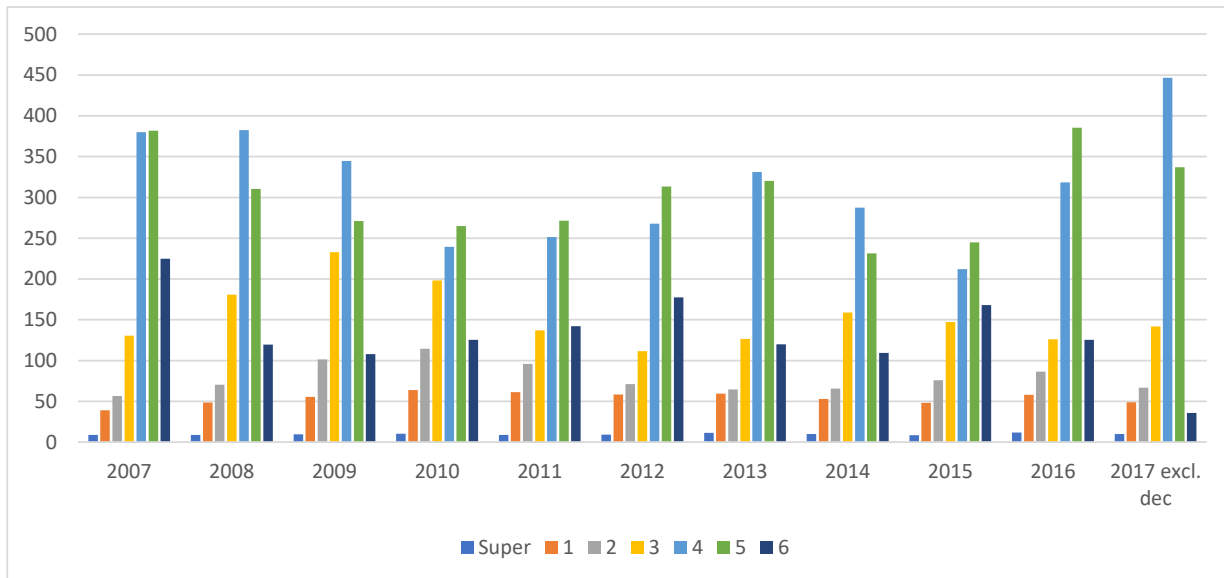
Tabel 23: Grootteklassen van tarbot in Nederland

Grootte	tarbot 1 + (super)	tarbot 1	tarbot 2	tarbot 3	tarbot 4	tarbot 5	tarbot 6
Gewicht	6 kg >	4 kg - 6 kg	3 kg - 4 kg	2 kg - 3 kg	1 kg - 2 kg	0,5kg - 1 kg	<0,5 kg

Bron: Visveiling Urk

De meest voorkomende klassen zijn echter 4 en 5. In 2016 waren op Visveiling Urk de klassen 4 en 5 goed voor 63% van het totale verkochte volume aan tarbot, en de eerste 11 maanden van 2017 laten een nog groter aandeel zien. Sinds 2007 lijkt het aandeel van de klassen 2 en 3 te zijn afgenomen. De volgende figuur laat deze ontwikkelingen zien.

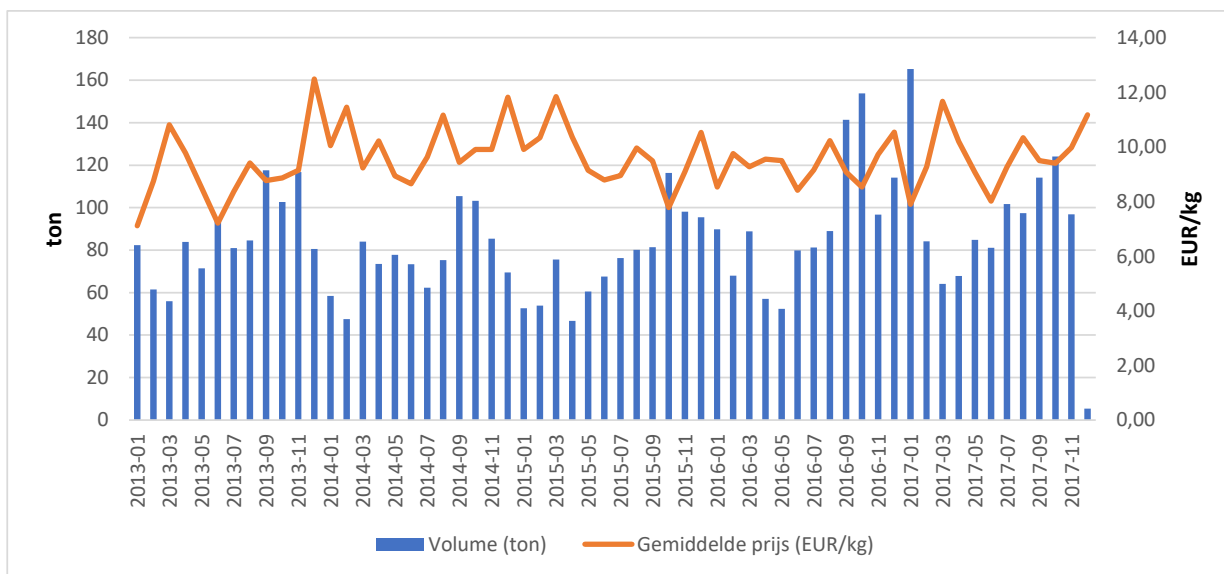
Figuur 15: Ontwikkeling eerste verkoopvolumes van tarbot (in ton) op Visveiling Urk, per grootteklasse

Bron: Visveiling Urk

Het hoofdseizoen voor tarbot loopt van september tot november. Tijdens deze periode bereiken de eerste verkoopvolumes hun hoogtepunt en aan het begin van de herfst dalen de prijzen tot het laagste niveau. In december, wanneer de vraag groot is (de kerstperiode), kunnen ze echter sterk stijgen. De volgende afbeelding toont deze seizoensgebondenheid van de gemiddelde maandprijzen (alle grootteklassen gecombineerd).

Figuur 16: Seizoensgebondenheid per maand van de eerste verkoopvolumes en prijzen op Visveiling Urk (2013-2017)

Bron: Visveiling Urk

5.2 Prijzen in de toeleveringsketen in Nederland

In deze sectie presenteren wij de gehanteerde secundaire gegevens voor de analyse van de prijzen in Nederland. De secundaire gegevens omvatten zowel statistische reeksen als gegevens verzameld in sectorrapporten.

Tabel 24: Bronnen voor prijzen in Nederland in de verschillende fasen van de toeleveringsketen

Fase van de toeleveringsketen	Type prijs	Regelmaat	Bron
Eerste verkoop (aquacultuur)	Af-kwekerij (vóór vervoerskosten)	Jaarlijks	Interviews
Eerste verkoop (wilde tarbot)	Prijzen eerste verkoop op visafslag (na sortering)	Maandelijks, jaarlijks	Visveiling Urk
Import / export	Importprijzen (CIF - kosten, verzekering en vracht) / Export (FOB - vrij-aanboord)	Maandelijks, jaarlijks	EUMOFA
Groothandel	Groothandelsprijs	Dagelijks, wekelijks, maandelijks, jaarlijks	Schmidt Zeevis (NL) RNM (FR)
Detailhandel	Detailhandelsprijs	Dagelijks	Website van Ahold

Aangezien in Nederland slechts één onderneming tarbot kweekt, werd geen precieze prijs af-kwekerij verstrekt, maar slechts een gemiddelde **prijs af-kwekerij van 10,00 EUR/kg** voor verse hele tarbot van 1,2 kg, geleverd op ijs in dozen (bron: interviews met belanghebbenden). In de onderstaande tabel ziet u de jaarlijkse eerste verkoop-prijzen per grootteklasse op Visveiling Urk van 2010 tot 2017.

Tabel 25: Prijzen eerste verkoop (in EUR/kg) per grootteklasse op Visveiling Urk (2010-2017)

Klasse	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁶
Super	19,65	20,45	19,31	18,98	17,59	20,13	20,56	20,80
1	16,88	17,70	17,02	17,37	17,08	19,10	18,11	18,17
2	14,18	15,55	14,75	15,61	15,15	16,34	15,92	15,45
3	11,87	13,68	11,73	12,09	11,36	12,78	12,92	11,43
4	10,92	10,65	8,53	8,76	9,53	10,65	9,42	8,44
5	8,10	7,84	5,90	6,46	7,73	6,45	6,45	7,24
6	5,47	4,27	3,13	4,78	6,45	3,65	4,56	6,02
Totaal	10,53	10,38	8,14	9,03	9,95	9,57	9,32	9,36

¹⁶ alleen 11 eerste maanden.

Bron: Visveiling Urk

De onderstaande tabel toont de exportprijzen van verse hele tarbot en de onderverdeling naar belangrijkste bestemmingen.

Tabel 26: Nederlandse exportprijzen (in EUR/kg) van verse hele tarbot per hoofdbestemming

PARTNERLAND	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Frankrijk	8,84	10,61	12,07	11,76	10,79	10,82
Duitsland	11,39	14,27	15,79	13,91	13,32	11,85
Italië	8,61	9,48	10,96	9,78	10,26	10,40
Spanje	11,66	12,77	13,55	13,55	12,56	12,58
Zwitserland		17,21	16,67	17,91	17,62	15,56
Totalen	9,55	11,18	12,98	12,40	12,25	11,66

Bron: COMEXT

De onderstaande tabel toont de prijzen beschikbaar in de groothandels- en kleinhandelsfase voor verwerkte tarbotproducten.

Tabel 27: Groothandels- en detailhandelsprijzen in Nederland

Product	Fase van de toeleveringsketen	hoeveelheid (kg)	Prijs (EUR)	Eenheidsprijs (EUR/kg)	Bron
Schoongemaakt, zonder kop en vel	groothandel	0,45	11,25	25,00	Schmidt Zeevis
Tarbot III 2-3 kg, portie (vel en graat)	groothandel	0,2	7,40	37,00	Schmidt Zeevis
Filet zonder vel	detailhandel	0,225	11,25	50,00	Albert Heijn

Bron: Schmidt Zeevis en website van Ahold (november 2017)

De onderstaande tabel toont de prijzen beschikbaar in de groothandelsfase in Frankrijk, één van de belangrijkste exportmarkten voor wildgevangen Nederlandse tarbot. Gedurende het jaar kunnen aanzienlijke variaties worden geconstateerd.

Tabel 28: Maandelijks groothandelsprijzen van geïmporteerde wilde tarbot in Frankrijk (EUR/kg) in 2017

Product	jan-17	feb-17	maa-17	apr-17	mei-17	jun-17	jul-17	aug-17	sep-17	okt-17
TARBOT wild 1-2 kg Import	16,00	16,00	16,83	17,00	17,00	17,00	16,35	15,93	14,02	12,45
TARBOT wild 2-3 kg Import	17,93	17,50	26,17	28,00	28,00	28,00	23,12	20,36	17,43	14,99

Bron: RNM

5.3 Prijstransmissie in de toeleveringsketen in Nederland

In dit gedeelte behandelen we de toeleveringsketen van verse gekweekte en wilde tarbot in Nederland.

5.3.1 Wilde tarbot uit Nederland verkocht aan HORECA in Frankrijk

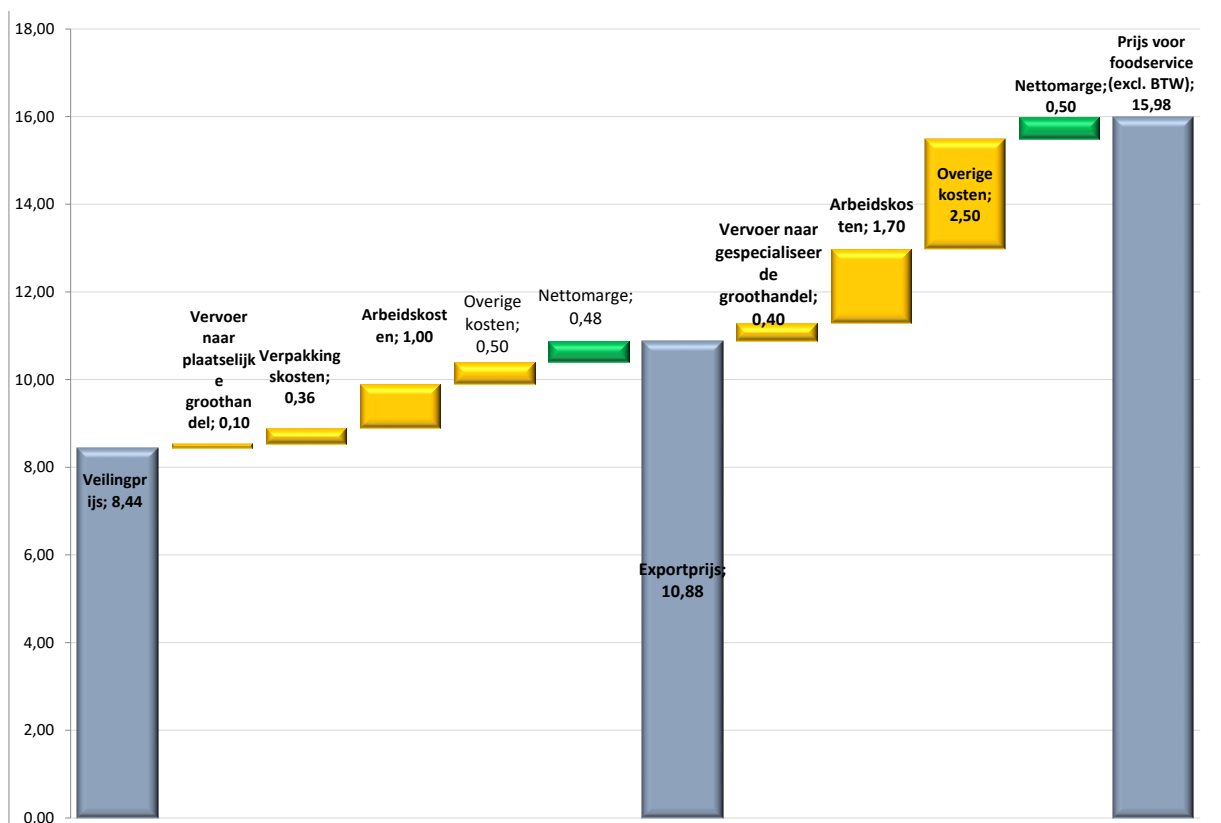
Prijzen eerste verkoop op visafslagen zijn voor vis in gehele staat en vis, ontdaan van ingewanden na sortering en vóór het transport. Het voorbeeld van de prijstransmissie betreft een tarbot van klasse 4 die op de visafslag is gekocht en naar Frankrijk is geëxporteerd om in de foodservice-sector te worden verkocht.

Tabel 29: Kosten en prijsstructuur van wilde tarbot uit Nederland verkocht aan HORECA in Frankrijk (2017)

	Interval	Gemiddeld	% eindprijs
Veilingprijs	7,19-11,79	8,44	53%
Vervoer naar plaatselijke groothandel	0,10 - 0,80	0,10	1%
Verpakkingskosten	0,31-0,40	0,36	2%
Arbeidskosten	1,98 - 3,98	1,00	6%
Overige kosten		0,50	3%
Nettomarge		0,48	3%
Exportprijs	8,84 -12,07	10,88	68%
Vervoer naar gespecialiseerde groothandel	0,30 - 0,80	0,40	3%
Arbeidskosten	4,70 - 7,70	1,70	11%
Overige kosten		2,50	16%
Nettomarge		0,50	3%
Prijs voor foodservice (excl. BTW)	12,45- 17,00	15,98	100%

Bron: EUMOFA-onderzoek

Figuur 17: Prijstransmissie voor Nederlandse wildegevangen verse hele tarbot (klasse 4) geëxporteerd naar Frankrijk

Bron: EUMOFA-onderzoek

5.3.1 Gekweekte tarbot verkocht aan HORECA in Nederland

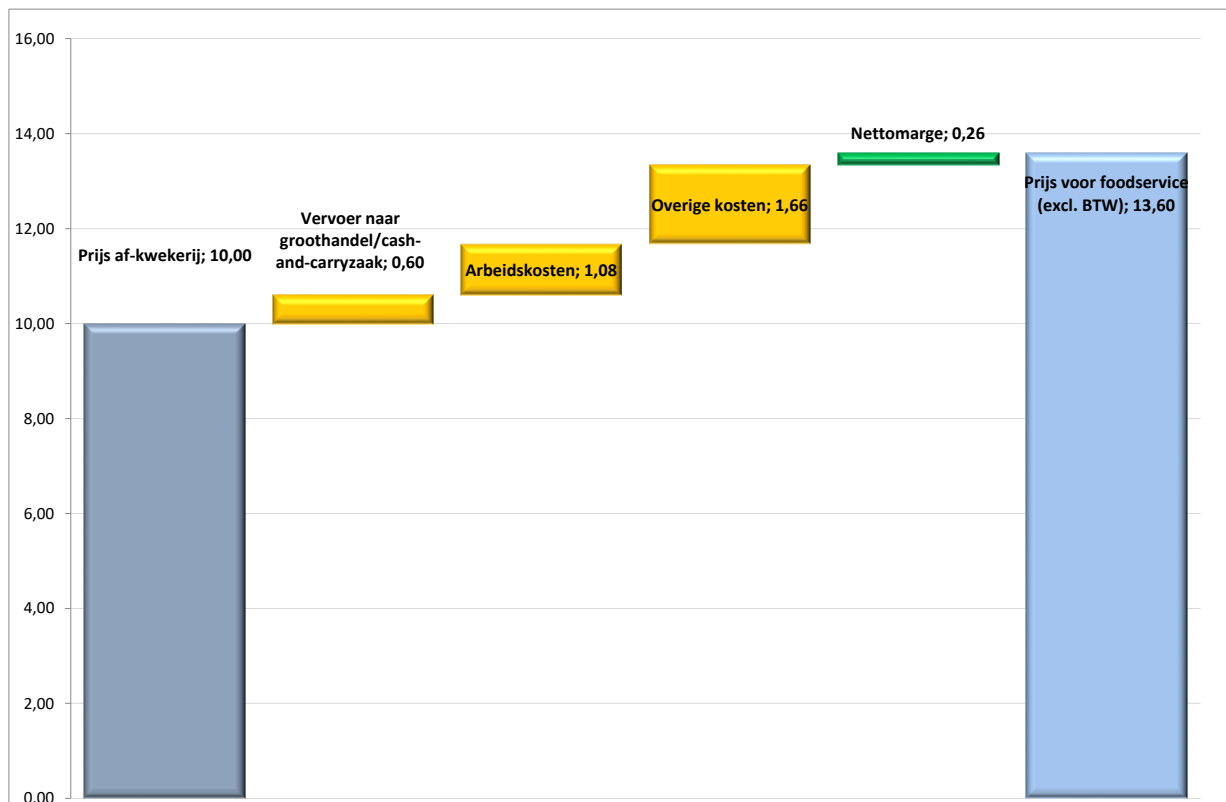
Af-kwekerij-prijzen gelden voor vis in gehele staat (niet ontdaan van ingewanden) in dozen, vóór transport.

Tabel 30: Kosten en prijsstructuur van gekweekte tarbot in Nederland voor foodservice (2017)

	Interval	Gemiddeld	% eindprijs
Prijs af-kwekerij	7,50 - 14,00	10,00	74%
Vervoer naar groothandel/cash-and-carryzaak	0,20 - 0,70	0,60	4%
Arbeidskosten	2,40 - 3,60	1,08	8%
Overige kosten		1,66	12%
Nettomarge		0,26	2%
Prijs voor foodservice (excl. BTW)	13,00 - 16,00	13,60	100%

Bron: EUMOFA-onderzoek

Figuur 18: Prijstransmissie voor Nederlandse gekweekte verse hele tarbot (1,2 kg) aan foodservice-sector

Bron: EUMOFA-onderzoek

6 CONCLUSIE

Productie

De tarbotproductie groeit in de EU, met name als gevolg van de aquacultuur, die in 2015 goed was voor 67% van de totale productie (10.173 ton in 2015, 3.365 ton meer dan in 2006). Ook de visserij toont een positieve trend met een groei van 93% tussen 2006 en 2015 (5.023 ton in 2015).

De belangrijkste producenten zijn Nederland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Denemarken voor de visserij en Spanje en Portugal voor de aquacultuur.

Tabel 31: Volume van de tarbotproductie op EU-niveau (ton)

	2006	2015	Ontw. 2015/2006	% totaal 2015
Aquacultuur	6.808	10.173	+49%	67%
Visserij	2.596	5.023	+93%	33%
Totaal	9.404	15.196	+62%	100%

Bron: FAO, Eurostat

Handel

De handel van tarbot is voornamelijk intra-EU en bedroeg in 2015 11.522 ton (vergeleken met een productie van 15.196 ton). De extra-EU-handel is beperkt: in 2015 bedroeg de export 434 ton (voornamelijk vers) en was de import 201 ton (alleen maar verse tarbot).

De belangrijkste intra-EU-stromen betreffen de export van gekweekte tarbot uit Spanje en Portugal en wildgevangen tarbot uit Nederland.

Markten

De klaarblijkelijke consumptie van tarbot bedraagt 15.345 ton in de EU, de drie belangrijkste lidstaten zijn: Spanje (6.423 ton), Italië (2.483 ton) en Frankrijk (2.088 ton). De klaarblijkelijke consumptie van tarbot ligt in alle lidstaten onder de 1.000 ton.

Van elke lidstaat behandelt de analyse specifieke marktkenmerken. Hoewel tarbot voornamelijk via grootschalige detailhandelaren en visverkopers in Spanje wordt verkocht, wordt in Frankrijk en Nederland tarbot voornamelijk buitenshuis geconsumeerd. In Spanje betreft de consumptie hoofdzakelijk gekweekte tarbot (vanwege het belang van de grote nationale productie), terwijl de consumptie in Frankrijk en Nederland voornamelijk wildgevangen vis betreft.

Wat de prijsstelling betreft blijkt uit de verschillende bestudeerde gevallen voor dit rapport, dat wildgevangen tarbot een premiumproduct is met prijzen bij de eerste verkoop van 11 tot 14 EUR/kg voor vissen van 2-4 kg (voor de grootste vissen kan de prijs hoger dan 25 EUR/kg zijn) en prijzen voor de kleinste vissen (1-2 kg), van 8 tot 15 EUR/kg. De prijs af-kwekerij voor kwekerijproducten ligt tussen de 8 en 12 EUR/kg (voor vis van 1-2 kg), waarbij de hoogste prijs geldt voor de Franse "Label Rouge"-producten (de productie moet gecontroleerde specificaties volgen om een hogere kwaliteit te garanderen voor de consument).

Prijstransmissie

We hebben een reeks van vijf prijstransmissie-analyses uitgevoerd: gekweekte tarbot in Spanje (wildgevangen tarbot is zeer beperkt in Spanje en werd niet behandeld); gekweekte en wildgevangen tarbot in Frankrijk; gekweekte en wildgevangen tarbot in Nederland. Elk van deze analyses richt zich op een representatief product en een representatieve markt in de beschouwde lidstaten: het omvat de verkoop aan HORECA in Frankrijk en Nederland en grootschalige detailhandelaren in Spanje.

In figuur 20 ziet u een vergelijking van deze vijf prijstransmissie-analyses. De prijs bij “eerste verkoop”, “platform” en aan de “eindconsument” (indien behandeld) wordt gedetailleerd weergegeven voor elke behandelde toeleveringsketen (zie de definitie van deze fasen voor elke analyse in de onderstaande tabel).

Wanneer de analyse van de prijstransmissie betrekking heeft op HORECA (in Frankrijk en in Nederland), omvat de analyse de eerste verkoopfase (af-kwekerij of visafslag) tot de af-groothandelsfase. In Spanje betreft de analyse de verkopen via de grootschalige detailhandelaren en omvat ze de toeleveringsketen vanaf de eerste verkoopfase (af-kwekerij) tot de eindconsumentfase (grootschalige detailhandelaar).

Tabel 32: Belangrijkste aspecten van iedere prijstransmissie-analyse

	Gekweekt ES	Gekweekt FR	Wild FR	Gekweekt NL	Wild NL
Product	Vissen 1,5-2 kg Gehele staat vers	Vissen 1-2 kg Gehele staat vers “Label Rouge”	2-4 kg Gehele staat vers	1,2 kg Gehele staat vers	1-2 kg Gehele staat vers
Verkoopkanaal	Grootschalige detailhandelaar	HORECA	HORECA	HORECA	HORECA
Eerste verkoop	Af-kwekerij	Af-kwekerij	Visafslag	Af-kwekerij	Visafslag
Platform	Grootschalige detailhandelaar- platform	Groothandel / cash-and- carryzaak	Groothandel	Groothandel	Groothandel
Eindconsument	Grootschalige detailhandelaar	Niet behandeld	Niet behandeld	Niet behandeld	Niet behandeld

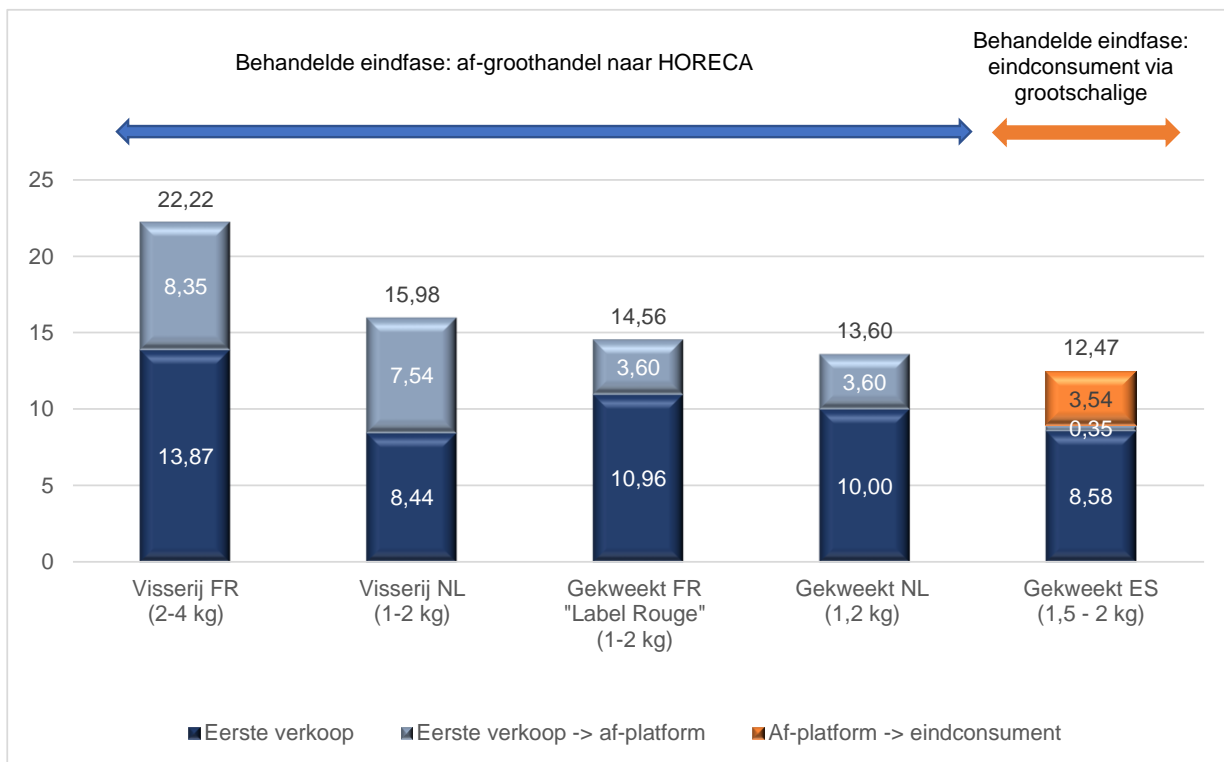
Onderstaand vindt u de belangrijkste punten in de vergelijking van de prijsstructuur:

- de prijsstructuur van de waargenomen toeleveringsketens laat grote verschillen zien. Elke analyse heeft betrekking op verse vis in gehele staat, maar tussen de verschillende analyses bestaan belangrijke **verschillen inzake het toepassingsgebied** voor wat betreft¹⁷:
 - **Verkoopkanalen:** vier analyses hebben betrekking op de HORECA-markt (de laatste bestudeerde fase is die van de prijs af-groothandel) terwijl één analyse de verkoop in de grootschalige detailhandel betreft (de laatste fase is die van de eindconsumenten). Dit betekent verschillende organisaties van de toeleveringsketen (aantal tussenpersonen).

¹⁷ Voor elke analyse was bepaald dat zij zich zou concentreren op een representatief product van elke toeleveringsketen.

- **Behandelde producten**
 - De analyses hebben betrekking op drie gekweekte producten en twee gevangen producten;
 - Het visgewicht varieert van 1,2 kg/vis tot 2-4 kg/vis (visgewicht is een belangrijk criterium voor de kosten van de vis);
 - Daarnaast wordt de kweekvis in Frankrijk geproduceerd onder het kwaliteitssysteem “Label Rouge”.
- Voor de **HORECA-markt** zijn de kosten tussen de eerste verkoop en het platform hoger voor visserijproducten, vanwege de aanwezigheid van een extra tussenpersoon in de toeleveringsketen voor visserijproducten in vergelijking met de toeleveringsketen voor kwekerijproducten:
 - Bij visserijproducten wordt de vis op een visafslag verkocht aan een eerste groothandel in het kustgebied (“*mareyeur*” in Frankrijk). Wanneer het product wordt verkocht aan HORECA, wordt het over het algemeen verkocht aan een andere groothandel die gespecialiseerd is in HORECA of zich vlakbij de consumptiegebieden in de groothandelsmarkten bevinden (bijvoorbeeld de internationale Rungis-markt in de regio Parijs). Bij de visserijproducten zijn dus twee groothandelaren betrokken;
 - Bij gekweekte vis worden de producten rechtstreeks door de kwekerij aan de groothandel die zich op de groothandelsmarkt bevindt verkocht.
- In de analyse van de **Spaanse toeleveringsketen** zijn de kosten voor de “platformfase” bijzonder laag. In deze fase is slechts één belanghebbende betrokken, vergeleken met twee tussenpersonen voor wilde visproducten voor HORECA, zie hierboven. Daarnaast:
 - Zijn de stromen tussen kwekerijen en detailhandelsplatformen geoptimaliseerd (voor lagere vervoerskosten);
 - De activiteit van het platform richt zich op de logistiek. Dit beperkt de kosten in deze fase (we zien hogere kosten in de detailhandelsfase in Spanje). In de overige toeleveringsketens, kan deze fase het verwerken (fileren) en verpakken (verschillende verpakkingen voor iedere groothandel) omvatten.
- We zien geen duidelijke **prijverschillen bij de eerste verkoop** tussen gekweekte en wildgevangen producten. Aan de hand van de verzamelde gegevens zien we dat de verschillen bij de eerste verkoop vooral verband houden met de grootte van de vis en een specifiek kwaliteitssysteem (bijvoorbeeld het Franse “Label Rouge”). De prijzen voor gekweekte producten vertonen bovendien meer stabiliteit gedurende het jaar dan de prijzen voor wildgevangen producten. In deze studie werden de productiekosten voor gekweekte vis niet onderzocht en de verschillen tussen de lidstaten kunnen afhankelijk zijn van meerdere factoren: verschillende productiemethoden (“Label Rouge” -certificering in Frankrijk), groottes van de kwekerijen, volwassenheid van de industrie (de impact van leercurves, afschrijving van investeringen, enz.);
- Als conclusie:
 - De **hoogste prijs** wordt betaald voor **Franse visserijproducten**, dit betreft grote vis (2-4 kg) die in HORECA wordt verkocht via twee tussenpersonen: de “*mareyeur*” in het kustgebied en een groothandel in het consumptiegebied;
 - De **laagste prijs** wordt betaald voor **Spaans kwekerijproducten**. De detailhandelsprijs voor de eindconsument in Spanje is zelfs lager dan de prijs in de groothandelsfase voor HORECA in de andere lidstaten. Dit is het gevolg van:
 - Lage prijs af-fabriek: vanwege de gemiddelde afmeting van de vis (1,5 - 2 kg) en lage productiekosten;
 - Lage vervoers-, platform- en detailhandelskosten (optimalisatie van de stromen tussen kwekerijen en grootschalige detailhandelaren).

Figuur 19: Samenvatting van de prijstransmissie-analyse voor tarbot (EUR/kg)

Bron: EUMOFA-onderzoek

7 Bijlage 1: lijst van contacten

In het kader van het onderzoek hebben we de volgende belanghebbenden geraadpleegd:

- Spanje:
 - ACES
 - ADESA
 - FEDEPESCA
- Frankrijk:
 - Aqualabel
 - Franse belanghebbenden betrokken bij tarbot
 - Groothandelaren
 - Cash & Carry-onderneming
- Nederland:
 - Visveiling Urk
 - Neerlandia
 - Seafarm BV

“Tarbot in de EU” is een publicatie van het Directoraat-generaal Maritieme Zaken en Visserij van de Europese Commissie.

Uitgever: Europese Commissie, Directoraat-generaal Maritieme Zaken en Visserij, Directeur-generaal.

Afwijzing van aansprakelijkheid: Hoewel het Directoraat-generaal Maritieme Zaken en Visserij verantwoordelijk is voor de algehele productie van deze publicatie; weerspiegelen de standpunten en conclusies in dit rapport de mening van de auteur(s) maar niet noodzakelijkerwijs die van de Commissie of haar functionarissen.

© Europese Unie, 2021

Catalogusnummer: KL-03-21-064-NL-N

ISBN: 978-92-76-29816-8

DOI:10.2771/905657

Omslagfoto: © Scandinavian Fishing Year Book

Reproductie met bronvermelding is toegestaan.

VOOR MEER INFORMATIE EN COMMENTAAR:

Directoraat-generaal Maritieme Zaken en Visserij

B-1049 Brussel

Tel: +32 229-50101

E-mail: contact-us@eumofa.eu

EUM OFA

European Market Observatory for
Fisheries and Aquaculture Products

www.eumofa.eu

Bureau voor publicaties
van de Europese Unie